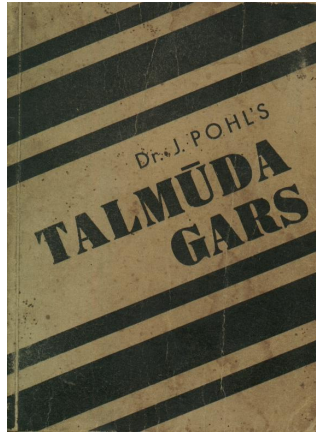

Dr. J. POHL'S
TALMŪDA GARS
Tulkojusi no vācu valodas E. Peļšs
1. – 5. tūkstotis
Izdevniecība «Otto Pelle» Rīgā

Satura rādītājs

Pirmā daļa: **TALMŪDA IEVADAM**

- I. No Talmūda vēstures
 - 1) Mozus likumi
 - 2) Mišna
 - 3) Gemara
 - 4) Talmūda valoda
 - 5) Talmūda citēšana
 - 6) Talmūda komentāri
 - 7) Talmūda kodeki
- II. Talmūda teksta vēsture
 - 1) Talmūda rokraksti
 - 2) Talmūda iespiestie izdevumi
- III. Talmūda raksturojums
- IV. Talmūda saistības

Otrā daļa: **NO TALMŪDA SATURA**

- I. Žīdi un nežīdi
 - 1) Žīdu lielummānija
 - 2) Žīdu nostāja pret nežīdiem
- II. No Talmūda tikumu mācības
Slepkavība – kaŗš – glēvulība – sieviete – laulība – netiklība – solījums – meli – mānīšana – viltība – darbs – algas morāle
- III. No Talmūda likumu mācības
Tieslietas – piekukuļošana – atrasto mantu zādzība – zādzība – laupīšana – maldināšana – beztīpašnieka manta – kontrabanda – algas ieturēšana - augļošana
- IV. Talmūda divkosības
- V. Talmūda parunas

Trešā daļa: **NO ŠULCHAN ARUCHA UN PĀRĒJĀS ŽĪDU RAKSTNIECĪBAS SATURA**

- I. Žīdi un nežīdi
Žīdu lielummānija – žīdu nostāja pret nežīdiem -
- II. Tikumības mācība
Slepkavība – sieviete – laulība – maldināšana – solidaritāte – darbs – atalgojuma morāle
- III. No likumu dzīves
Tieslietas – atrasto mantu zādzība – slēpšana – nežīdu maldināšana – parādi - augļošana

Viss teksts skatāms sadaļā «GRĀMATAS» - „Talmūda gars”.

Pirmā daļa: TALMŪDA IEVADAM

I. No Talmūda vēstures

1. Mozus likumi

Talmūds pamatojas uz Vecā derībā – Torā sakopotiem Mozus likumiem. Par Toru (mācība, likums) sauc piecas Mozus grāmatas, kas pēc žīdu uzskatiem attiecināmas tieši uz Mozu personīgi, jo Mozus tās 12. gadsimtenī pirms Kr. dz. esot sarakstījis saskaņā ar kādu pārdabisku Jahves pavēli.

Šī Tora uzskatāma par galveno un svētāko pamatu žīdu reliģijai, pie kam izcila nozīme ir tā sauktajiem Mozus likumiem, – otrā, trešā un ceturtā Mozus grāmatā – kas aptver visāda veida noteikumus, gan tiesiskos, gan tikumības, gan izglītības jautājumos. Bet ne mazāk svarīgi žīdu reliģijas tālākā attīstībā un pat atsevišķa žīda dzīvē ir Torā atzīmētie vēsturiskie notikumi. Žīdu Vecās derības pārējās daļas tika pievienotas īsteniem Toras atklājumiem tikai kā otrās šķiras papildinājumi, un tām arī turpmākajā laikā attiecīgi mazāka nozīme.

Atzīmēt visus žīdiskās Toras uzdevumus šī izdevuma rāmjos būtu pārāk plašs temats. Pietiks, ja aizrādīsim uz 10. gadsimtenī pēc Kr. dz. rasto Vecās derības «Augstas dziesmas» (Midraš Šir ha-širim suta) žīdisko iztulkojumu, kur žīdi Torai piešķir 70 nosaukumu. Dažus raksturīgus šeit minēsim, kā piem., viltība, atziņa, nepeļamā, izrādījusies kā patiesā, muļķus apgarojošā, dvēseli atspirdzinošā, tīrā, mūžīgi pastāvošā, acu mirdzumu izsaucošā, sirdis ielīkmojošā, lieliskā, zelts, dārgā, dziļā, neizsmejamā, kairinājums, medus, dzīvības koks, līksmība, prieks u.t.t. Šie žīdiskās Toras nosaukumi ir skaidri pierādījumi žīdu lielummānijai, jo žīdi, uzskatot sevi kā Jahves izvēlēto tautu, aizraujas līdz šādai Jahves izdoto likumu tulkošanai.

Skaidrības labad vēl piemināms, ka visumā ar vārdu «Tora» saprotama kopējā žīdiskā likumu mācība, tiklab Vecās derības rakstiskā likumu mācība, kā arī mutiskā, ko vēlāk arī rakstiski sakopoja vai nu Talmūdā jeb tā priekštečos jeb papildinājumos, ar vārdu sakot – visa žīdu reliģijas likumu mācības rakstniecība līdz šai dienai.

Toras, t.i. tādat Mozus likumu un kopējās žīdu likumu mācības rakstniecības, nozīme saskatāma sekojošos Talmūda izteicienos: «Svarīga ir Tora, jo ja tās nebūtu, debess un zeme nevarētu pastāvēt» (Talmūda traktāts Nedarim 32a); «Tora ir gaisma» (Talmūda traktāts Taanit 7b un Megilla 16b); «Kādēļ Toras vārdu salīdzina ar vīģes koku? Tā kā, pārmeklējot vīģes koku, arvien no jauna atrod augļus, tā arī Toras vārdi, ikreizi pārļausot, no jauna iepriecina» (Talmūda traktāts Erubin 54b); «Tora māca cilvēkam (žīdam) tikai to, kas tam sirdi iepriecina» (Talmūda traktāts Aboda zara 19a); «Kas nodarbojas ar Toru tikai tās dēļ, tam viņa kļūst par dzīvības zālēm» (Talmūda traktāts Taanit 7a); «Ejiet, nodarbojaties ar Toru, un Jūs dzīvosiet» (Talmūda traktāts Roš haš-šana 18a).

2. Mišna

Veco izraēļu Mozus likumi un nostāsti pa lielākai daļai bija saistīti ar toreizējo laiku un tikai pirmos gadsimtos pēc Kr. dz. no žīdu likumu skolotājiem tika laikmeīģi pārveidoti, paskaidroti un papildināti Mišnā un Gemarā, kas kopīgi sastāda Talmūdu.

Vārds «Mišna» nozīmē: atkārtošānu, mācīšanos; mācības pamatlikumu sakopojumu. No sākuma, proti, bija žīdiem aizliegts rakstu mācītāju paskaidrojumus Torai uzrakstīt. Tādēļ šīs mācības pārgāja vispirms no mutes mutē, no paaudzes uz paaudzi. Kā mācības pamatlikumus, tā arī Vecās derības vārdus, no kuriem tie atvasināti, mācījās vienkārši vārdu pa vārdam no galvas. Ņemot vērā daudzo rakstu mācītāju dažādos likumu iztulkojumus, radās tomēr prasība šos mācības pamatteikumus rakstiski apkopot. Drīz arī radās dažādi šādi sakopojumi. Lai nerastos mācību dažādība, žīdu rakstu mācītājs Juda han-nasi (Juda, firsts) sarakstīja savu Mišnu (2. gadsimtenī pēc Kr. dz.), izlietodams visus līdz tam laikam iznākušos kopojumus.

Satura ziņā Mišna sadalās sešās «kārtībās» (sedarim), kuŗām savukārt atkal katrai zināms skaits (7 līdz 12) traktātu, pēc kuŗu nosaukumiem Mišna tiek citēta. 6 Mišnas «kārtību» nosaukumi ir:

1. Seraim («sēklas»; lauku nodeva priesteriem u.t.t.);
2. Moed («svētki» - sabats u.t.t.);
3. Našim («sievietes» - laulību un ģimeņu tiesības);
4. Nesikin («bojājumi» - civīl- un soda likumi);
5. Kodašim («svētas lietas» - upuŗu kaušana);
6. Toharot («tīrais» - tīrības likumi);

Mišnas traktātu kopskaits ir 63.

Cik augstu Talmūds novērtē Mišnu, pierāda daži Talmūda izteicieni: «Mišna ir karaliene (žīdu likumu mācības)» (Ketubot 61b; Makkot 21a; Nidda 52a); «Svinamā dienā tikai jāēd un jādzeŗ, jeb jāšēŗ un jāmāca Mišna» (Pesachim 68b; Beza 15b); «Tikai tas spēŗ izmantot žīdu likumu mācību kā ieroci, kam pie rokas daudzas Mišnas mācības» (Sanhedrin 42a); «Kas aizmirst kaut jel vienu Mišnas vārdu, tam raksts (Vecās derības) to tādā veidā atzīmē, ka tas savu dzīvi ir zaudējis» (Abot 3,10).

3. Gemara

Tomēr arī Mišna savā ziņā neapmierināja rosīgo žīdu rakstu mācītāju prasības. Žīdu likumu skolas tika nodibinātas pašā Palestīnā (Jeruzālemē, Jamniā, Tiberiasā, Cezareā, Seforisā) un vēl raksturīgākas Babilonijā (Nehardeā, Surā, Pumbeditā). Šinīs skolās Mišnu vēl tālāk papildināja, sarakstot tā saukto Gemaru (= pabeigums). Gemarā atrodam paskaidrojumus Mišnai diskusijas veidā, pie kam šeit izpaužas sevišķi spilgti formālais domāšanas veids. Giskutējošie rabīni (tā saucās žīdiskie likumu skolotāji), no ārišķībām un nejaušībām aizrāvušies, lāvās savās diskusijās bieži novirzīties līdz absurdam. Tādēļ šie jucekļīgie rabīnu spriedelējumi bieži novirzījās uz tematiem, kam ar Mišnas pamatdomu nebija vairs nekā kopēja. Tā arī izskaidrojams, ka augšminēto atsevišķo Mišnas kārtību kādreizējie virsraksti nesaskan ar attiecīgo Gemaras papildinājuma īsto saturu. Piemērotas abiem žīdu likumu mācību centriem (Palestīnai un Babilonijai), atsevišķo žīdu likumu zinātāju domas par Mišnas vārdiem tika sakopotas divkārtējā Gemarā. Mēs zinām – šeit sastopam vārdu «Talmūds» (- mācība, apmācība) Palestīnas vai Jeruzālemes Talmūdu (5. gadsimtenā; = Mišna + Palestīnas Gemara) un Babilonijas Talmūdu (6. gadsimtenā; = Mišna + Babilonijas Gemara).

Palestīnas Talmūda saturā atrodam papildinājumu – Gemaru tikai trīsdesmitdeviņiem no sešdesmittrijiem Mišnas traktātiem. Šī Talmūda īpatnība izpaužas visvairāk tanī apstākļī, ka priekšroka dota cildeniem nostāstiem (Haggada) un nav tik daudz uzsvērts materiāls, kas attiecas uz likumiem (Halacha), kā Babilonijas Talmūdā.

Babilonijas Talmūds turpretim pirmā kārtā nodarbojas ar likumu noteikšanu, ko pārspilētā dialektikā noskaita lasītājiem. Un tieši savu daudzpusīgo un bagāto likumu noteikumu dēļ Babilonijas Talmūds ieguva visā žīdu pasaulē vispārējo atzinību. Tādēļ, runājot par Talmūdu kā tādu, vienmēr saprotams Babilonijas Talmūds. Lai gan Babilonijas Talmūds sniedz papildinājumus – Gemaru tikai trīsdesmit septiņiem no sešdesmit trijiem Mišnas traktātiem, tomēr, pateicoties babiloniešu likumu skolotāju plašam vārdu izplūdumam, tas var biezuma ziņā lepoties ar gandrīz trīskārtējo Palestīnas Talmūda apmēru. Babilonijas Talmūda blēdīgo saturu raksturo pašā Talmūdā ievietots nostāsts par kādu žīdu rakstu mācītāju Cera, kuŗš vēlējās ceļot no Babilonijas uz Palestīnu un pirms šī ceļojuma gavēja simts dienas, lai aizmirstu Babilonijas Talmūdu un netiktu ar tā saturu mulsināts (Baba mezia 85a).

Babilonijas Talmūda iespiedes pirmā ārējā forma nav grozīta līdz pat mūsu dienām. Katram Mišnas traktātam seko attiecīgā Gemara. Lapas puses vidū iespiests Talmūda teksts, ko ietver lapas puses iekšējā malā iespiestie Raši komentāri un ārējā malā Tosafoti.

Talmūda saistošais spēks, saskaņā ar Talmūda paša vārdiem, stādāms augstāk par Mozus likumiem:

«Ja nodarbojas ar rakstu (Vecās derības), tad tas vēl nav nekas sevišķs; ja ar Mišnu, tas jau kaut kas un tiek apbalvots; bet ja ar Talmūdu – nav cita nekā svarīgāka par to» (Baba mezia 33a).

«Svarīgāki par Vecās derības vārdiem ir Talmūda prātnieku vārdi» (Sanhedrin 88b).

«Halacha (Talmūda likumdevēja daļa) ir žīdu likumu mācības kronis (Megilla 28b).

Skaidrības dēļ sniedzam tagad Talmūda iedalījuma pārskatu, atzīmējot, kādi Mišnas traktāti papildināti ar Gemaru.

Nosaukumu un saturu pārskats Talmūda kārtībām un traktātiem:

I Seraim = sēklas

- 1) **Berakot**¹⁾ = svētības teikumi, 127 fol. lappuses, satur noteikumus par žīdu lūgšanām, lūgšanas reizēm, stāju skaitot lūgšanas, uzvešanos pie mājas troņa (atejā) u.t.t.
- 2) **Pea**²⁾ = stūris, 8 nodaļas, satur noteikumus par bibliisko bausli, novācot ražu, atstāt kādu tīruma stūri nabagiem, kā arī citus priekšrakstus par nabagu tiesībām.
- 3) **Demaj**²⁾ = apšaubāmais, 7 nodaļas, satur noteikumus par augļiem, par kuŗiem jautājums apšaubāms, vai jānodod pirmās desmitnieks priesterim vai tā saucam. 2. desmitniekam, vai ne, bez tam vēl saturā noteikumi par tālākiem nodokļu pienākumiem.
- 4) **Kilajim**²⁾ = divējāda, 9 nodaļas, noteikumi par priekšmetu neatļautu samaisījumu, kas pieder vienai sugai, bet atsevišķām šķirnēm.
- 5) **Šebit**²⁾ = septītais gads, 10 nodaļas, satur noteikumus par tīrumiem, kas sabata gadā jāatstāj atmatā, un par parādu atlaidi šinī gadā.
- 6) **Terumot**²⁾ = nodokļi, 11 nodaļas, noteikumi par nodokļiem sanāksmju telts būvei un par dažādām tempļa iekārtām.
- 7) **Maasrot**²⁾ = desmitā daļa, 5 nodaļas par desmito daļu, kas pienākas levītiem, kuŗi nodarbināti kā žīdu tempļa kalpotāji.
- 8) **Maaser šeni**²⁾ = otrā desmitdaļa, 5 nodaļas par tā saukto otro desmitdaļu, kas žīdiem bija jānodod no sēklām ievāktās ražas un no viņu liellopiem un aitām pārdotiem pirmdzimtajiem.
- 9) **Challa**²⁾ = mīklas nodeva, 4 nodaļas ar noteikumiem par priesterim tempļī kārojamo cepuma mīklas nodevu.
- 10) **Orla**²⁾ = «priekšādiņa», 3 nodaļas par koku «priekšādiņām», t.i. augļi pirmos trīs gados pēc koka dēstīšanas, kas nododami Jeruzālemē.
- 11) **Bikkurim**²⁾ = pirmajie, 3 nodaļas ar noteikumiem par Jahvem nododamiem pirmiem augļiem no visām šķirnēm.

1) Palestīnas un Babilonijas Gemara

2) Tikai Palestīnas Gemara

II Moed = svētki

- 1) **Šabbat**¹⁾ = sabats, 314 fol. lappuses, satur noteikumus par sabata svinēšanu un, pirmkārt, par sabatā atļautiem resp. aizliegtiem darbiem.
- 2) **Erubin**¹⁾ = samaisījumi, 209 fol. lappuses, satur noteikumus par dažādiem Talmūda ieteiktiem līdzekļiem apgrūtinošo sabata likumu apiešanai (p. piem. zemes gabalu sajaukums un savienošana, lai pagarinātu atļauto sabata ceļa gabalu).
- 3) **Pesachim**¹⁾ = abi Pesachi, 242 fol. lappuses, noteikumi par Pesachu – svētku svinēšanu.
- 4) **Šekalim**²⁾ = zekels (žīdu naudas gabals), 8 nodaļas, satur noteikumus par tempļa nodevu un dažādām tempļa iekārtām Jeruzālemē.
- 5) **Joma**¹⁾ = diena, 175 fol. lappuses, ar noteikumiem par lielo salabšanas dienu.
- 6) **Sukka**¹⁾ = būda, 112 fol. lappuses, satur noteikumus par būdiņu svētku svinēšanu.
- 7) **Beza**¹⁾ = ola, 80 fol. lappuses, ar noteikumiem par paražām žīdu svinamās dienās. Traktāta nosaukums cēlies no ievadam paceltā jautājuma, vai svinamā dienā izdēta ola ir ēdama vai ne. Palestīnas Talmūda traktāts pēc sava satura nosaukts Jom tob = svinamā diena.
- 8) **Roš haš-šana**¹⁾ = gada sākums, 69 fol. lappuses, ar noteikumiem par žīdu Jaungada svētīšanu.
- 9) **Taanit**¹⁾ = gavēšana, 61 fol. lappuses, ar noteikumiem par oficiālo gavēšanu.
- 10) **Megilla**¹⁾ = loma, 63 fol. lappuses, ar noteikumiem par Megillas, t.i. bibliskās Estera-grāmatas žīdu Purima svētkiem, nolasīšanu.
- 11) **Moed qatan**¹⁾ = pussvinamā diena, 59 fol. lappuses, ar noteikumiem par pussvinamās dienās atļautiem darbiem.
- 12) **Chagiga**¹⁾ = svētku svinības, 53 fol. lappuses, satur noteikumus par žīdu trīs svētkojošuma svētkiem (Būdiņu svētki, Pesachi un Nedēļas svētki).

¹⁾ Palestīnas un Babilonijas Gemara

²⁾ Tikai Palestīnas Gemara

III Našim = sievietes

- 1) **Jebamot**¹⁾ = svainenes, 244 fol. lappuses, noteikumi, ka jāprec svaineni (brāļa sievu, ja brālis nomiris, neatstājot bērnus), par radniecības pakāpēm, aizliegtām laulībām, bastardiem u.t.t.
- 2) **Ketubot**¹⁾ = rakstītais, 244 fol. lappuses, satur noteikumus par Ketubu (laulību apliecībām), jaunavas un atraitnes kāzu dienu un noteikumus par nevainības pierādīšanu.
- 3) **Nedarim**¹⁾ = solījums, 182 fol. lappuses, satur noteikumus par solījumiem un to saistībām.
- 4) **Nasir**¹⁾ = nasirēji, 132 fol. lappuses, satur noteikumus par nasirēju solījumiem, atsacīties no reibinošiem dzērieniem, matu apgriešanas un apgānīšanās caur kādu mironi.
- 5) **Sota**¹⁾ = laulības pārkāpšanā apsūdzētā sieva, 98 fol. lappuses, ar noteikumiem par žīda sievu, kuŗu tur aizdomās laulības pārkāpšanā.
- 6) **Gittin**¹⁾ = šķiršanās raksti, 178 fol. lappuses, ar noteikumiem par šķiršanās rakstu, ko žīdam atļauts izsniegt savai sievai.
- 7) **Qidduschin**¹⁾ = svētīšanas, 164 fol. lappuses, ar noteikumiem par laulības slēgšanu un dažādiem laulību jautājumiem.

¹⁾ Palestīnas un Babilonijas Gemara

IV Nesikin = bojājumi

- 1) **Baba qamma**¹⁾ = pirmie vārti (pilsoņu tiesībām), 238 fol. lappuses, satur noteikumus par atklātu bojājumu atlīdzināšanas pienākumiem.
- 2) **Baba mezia**¹⁾ = vidējie vārti (pilsoņu tiesībām), 238 fol. lappuses, satur noteikumus par atrastām mantām, svešu īpašumu glabāšanu, pirkšanu un pārdošanu u.t.t.
- 3) **Baba batra**¹⁾ = beidzamie vārti (pilsoņu tiesībām), 352 fol. lappuses, satur noteikumus par kopējo īpašumu, īpašuma iegūšanu, kustamās un nekustamās mantas pārdošanu, mantošanas tiesībām u.t.t.
- 4) **Sanhedrin**¹⁾ = tiesas vieta, 226 fol. lappuses, ar noteikumiem par žīdu tiesas sastāvu, žīdu tiesas rīcību un, galvenais, par žīdu krimināllikumiem.
- 5) **Makkot**¹⁾ = pērsana, 48 fol. lappuses, kuŗās nosacīti pārkāpumi, kas sodāmi ar pērsanu, soda izpildīšanas kārtība u.t.t.
- 6) **Šebuot**¹⁾ = zvēresti, 98 fol. lappuses, ar noteikumiem par zvērestu veidiem.
- 7) **Edujot**⁴⁾ = liecības, 8 nodaļas par vecāko Mišnas autoritātu liecībām.
- 8) **Aboda zara**¹⁾ = elku pielūgšana, 152 fol. lappuses, ar noteikumiem par elka kalpu svētkiem, elka tēliem, elkiem, tuvāku attiecību nolīgumiem ar elka kalpiem, u.t.t.
- 9) **Abot**¹⁾ = veco tēvu izteicieni, 6 nodaļas, žīdu rakstu mācītāju izteicieni laikā no 300.g. pirms līdz 200.g. pēc Kr.

dzimšanas.

10) **Horajot**¹⁾ = lēmumi, 27 fol. lappuses, ar noteikumiem par sevišķiem grēku izpiršanas upuriem.

1) Palestīnas un Babilonijas Gemara

4) Bez Gemaras

V Kodašim = svētumi

1) **Zebachim**³⁾ = kaušanas upuri, 240 fol. lappuses, ar noteikumiem par dažādiem Jeruzālemes templim nesamiem upuriem.

2) **Menachot**³⁾ = pārtikas upuri, 219 fol. lappuses, ar noteikumiem par Jahvem nesamiem pārtikas upuriem.

3) **Chullin**³⁾ = nesvētītais, 283 fol. lappuses, ar noteikumiem par bez apdullināšanas kaujamiem kustoņiem, kuri nav paredzēti svētiem upuriem.

4) **Bekorot**³⁾ = pirmdzimtie, 122 fol. lappuses, par cilvēku un dzīvnieku pirmdzimtiem, kas pieder tikai Jahvem.

5) **Arakin**³⁾ = novērtējumi, 69 fol. lappuses, ar noteikumiem par nodevu, kas maksājama par zvērestu, skatoties pēc zvērētāja vai lietas vērtības.

6) **Temura**³⁾ = izmaiņa, 67 fol. lappuses, ar noteikumiem par upurējamā lopa atmainīšanu pret citu.

7) **Keritot**³⁾ = iznīcināšana, 56 fol. lappuses, ar noteikumiem par iznīcināšanas sodu, t.i. dabiskā nāve, vecumā no 20. līdz 50. dzīves gadam (saskaņā ar citiem: arī līdz 60. dzīves gadam).

8) **Meila**³⁾ = neatļautu mantu aizskaršana, 43 fol. lappuses, ar noteikumiem par Jahvem paredzēto svēto mantu aizskaršanu.

9) **Tamid**³⁾ = pastāvīgais, 66 fol. lappuses, ar noteikumiem par pastāvīgo rīta un vakara dedzināmo upuri Jeruzālemes templī u.t.t.

10) **Middot**⁴⁾ = izmēri, 73 fol. lappuses, ar noteikumiem par Jeruzālemes tempļa izmēriem un iekārtu.

11) **Kinnim**⁴⁾ = putnu ligzdas, 3 nodaļas ar noteikumiem par baložu upuriem, kas nesami nedēļniecēm un citām personām kā grēku un dedzināmie upuri.

3) Tikai Babilonijas Gemara

4) Bez Gemaras

VI Toharot = tīrība

(lai izvairītos no vārda: netīrība)

1) **Kelim**⁴⁾ = rīki, 30 nodaļas ar noteikumiem par dažāda veida netīrumiem, kas var aptraipīt rīkus, drēbes u.t.t.

2) **Ohalot**⁴⁾ = teltis, 18 nodaļas ar noteikumiem par apgānīšanos, kas rodas pieskaroties mironim.

3) **Negaim**⁴⁾ = moka, 14 nodaļas ar noteikumiem par spitālību pie cilvēkiem, apgērba gabaliem un namiem.

4) **Para**⁴⁾ = sarkanā govys, 12 nodaļas, ar noteikumiem par sarkanās govys pelniem, kas, samaisīti ar ūdeni, noder rituālai aplacīšanai netīrības gadījumos.

5) **Toharot**⁴⁾ = tīrība (lai izvairītos no vārda netīrība), 10 nodaļas ar noteikumiem par tām rituālām netīrībām, kas pastāv tikai līdz saules rietam.

6) **Mikvaot**⁴⁾ = niršana, 10 nodaļas ar noteikumiem par žīdiem zināmos gadījumos paredzētām niršanas peldēm.

7) **Nidda**¹⁾ = neīrā sieviete, 146 fol. lappuses, ar noteikumiem par tīrību, kāda ievērojama sievietei menstruācijas laikā un nedēļniecēm.

8) **Machširin**⁴⁾ = sasvīnīšanai, 6 nodaļas ar noteikumiem par priekšmetiem, kas rada sassvīnīšanu.

9) **Zabim**⁴⁾ = cilvēki ar netīras sēklas atdalījumu, 5 nodaļas, satur noteikumus par netīras sēklas atdalījumu.

10) **Tebul jom**⁴⁾ = kas tanī pašā dienā niris zem ūdens, 4 nodaļas, satur noteikumus par tādu cilvēku, kas tīrīdamies niris zem ūdens un tad līdz saules rietam paliek netīrs.

11) **Jadajim**⁴⁾ = rokas, 4 nodaļas, ar noteikumiem par rituālo netīrību un roku tīrīšanu.

12) **Ukzin**⁴⁾ = kāti, 3 nodaļas ar noteikumiem par gadījumiem, ja kāda netīra augļa kāts, mizas, kodols un aizsarglapiņas aplipušas ar augļa netīrumu.

1) Palestīnas un Babilonijas Gemara

4) Bez Gemaras

Ceturtais kārtības beigās Babilonijas Talmūdā atrodam septiņus traktātus, kas vienmēr tiek līdzī iespiesti, bet nav tādā cieņā kā pārējie 63 traktāti. Šie septiņi ārkanoniskie traktāti radušies pēc tam, kad Mišna jau bijusi noslēgta. Bet katrā ziņā arī viņi pieder pie Babilonijas Talmūda sastāva.

Šie traktāti ir sekojošie:

1. **Abot Rabbi Natan** (Tēvu tēvu izteicieni),
2. **Soferim** (Rakstvežu traktāts),
3. **Ebel Rabbati** (Sēru noteikumi),
4. **Kalla** (Līgava; attiecības starp laulātajiem),
5. **Derek erez Rabba** (Lielais traktāts «Dzīves gaita»),
6. **Derek erez Suta** (Mazais traktāts «Dzīves gaita»).
7. **Perek haš-šalom** (Miera traktāts).

4. Talmūda valoda

Mišnas valoda, lai gan tā arī ebrēju, tomēr pilnīgi atšķiras no Vecās derības ebrēju valodas. Mišnas ebrēju valodā starp citu ir ieviesušies neskaitāmi svešvārdi, sevišķi no aramiešu, grieķu un latīņu valodas. Lai gan Palestīnas Talmūda valoda satur lielu krājumu tīri ebrējisku vārdu, un arī teikumu uzbūve saskan ar ebrēju valodas noteikumiem, tomēr visumā tā uzskatāma kā Palestīnas žīdu aramiešu valoda. Babilonijas Talmūdā savienoti dažādi aramiešu dialekti. Mišnas un Talmūda valoda grūti saprotama ne tikai patskaņu trūkuma, bet arī daudzo ebrējisko saīsinājumu dēļ.

5. Talmūda citēšana

Mišnu citē pēc attiecīgā traktāta nodaļas skaita (piem. Abola zara 1). Citējot Palestīnas Talmūdu, parasti norāda uz Mišnas nodaļu un paragrāfu, pie kuŗa pieder attiecīgā Palestīnas Gemara (piem. Pal. Aboda zara 1,1). Izņēmuma gadījumos nosaka arī lappusi, pie kam vienmēr pieturas pie Krakovas 1609. gada izdevuma (= Krotošin 1866), jo Palestīnas Talmūdam nav kā Babilonijas Talmūdam vienveida lapušu skaitījuma. Tā kā Babilonijas Talmūds gandrīz bez izņēmumiem iespiests, pieturoties pie vienādas lapu numerācijas, viņu citē atzīmējot traktāta nosaukumu, lapas numuru un tās pirmo vai otro pusi, kā, piem. Baba mezia 114b (= Babilonijas Talmūda traktāts «Baba mezia», lapa 114, otrā lapas pusē).

6. Talmūda komentāri

Talmūdā žīdu likumu mācības izskaidrošana nebūt nav atradusi savu galīgo nobeigumu. Radušies un vēl arvien rodas neskaitāmi Talmūda komentāri, lai paskaidrotu, kā Talmūds atsevišķos gadījumos izskaidrojams. Divi no šiem Talmūda komentāriem žīdu aprindās ieguvuši sevišķu atzinību un tiek arvien, kā jau minēts, pievienoti Babilonijas Talmūda iespaidumam. Tie ir Raši un Tosafota komentāri.

1) Vienpadsmitā un divpadsmitā gadsimtā dzīvojušais rabīns Scelomo Jišaqi (saīsināts Raši) sacerējis pie gandrīz visiem ar Gemaru papildinātiem Babilonijas Talmūda traktātiem komentārus, ko mūslaiku Talmūdu izdevumiem pievieno Talmūda teksta iekšējā malā (piem. Jebamot 44a Raši).

2) Tosafoti tiek Talmūda tekstam pievienoti ārējā malā un uzskatāmi kā pa lielākai daļai ļoti sīki izstrādāts paskaidrojumu krājums Talmūda atsevišķiem likumiem. Tosafoti cēlušies no tā saukt. tosafistu žīdu likumu skolām. Tosafisti dzīvojuši 12. un 13. gadsimtenī Francijas ziemeļu daļā un Rietum-Vācijā. Citēšanas veids: piem. Jebamot 22a Tosafot.

7. Talmūda kodeki

Lai kaut cik sistemātiski veidotu Talmūdā pie vārda tikušo 3.000 rabīnu runu plūdus un katram žīdam dotu iespēju nekavējoties un bez grūtībām atrast dzīvē vajadzīgo Talmūda izteicienu, radās prasības pēc tā saukt. Talmūda kodekiem, ar kuŗu palīdzību Talmūda reliģijas likumiem piešķirtu pārskatāmāku formu.

Vispirms šo uzdevumu mēģināja veikt Maimonids (1135 – 1204) ar savu Mišne tora («Likumu atkārtojumu»), vēlāk arī saukts Jad chasaka («Stiprā roka»), jo šeit 14 (= skaitļu vērtība ebrēju burtiem j un d) grāmatās bija lietiski sakārtota Talmūda likumu mācība. Šis darbs tiek citēts pēc atsevišķām nodaļām un to nodaļu un paragrāfu skaita (piem. Maimonids, Hilchot aboda zara 10, 5. 6).

Tomēr Maimonids, savas pārmērīgās filozofijas un kazuistiskās nostājas trūkuma dēļ, atrada starp tolaiku žīdiem maz piekrišanas. Šinī ziņā panākumiem vairāk apbalvots bija žīds Josefs Karo (1488 – 1575) ar savu **Sulchan aruchu** («Klātais galds»), kas pirmo reizi parādījās atklātībā 1564/65. g. Venecijā. Šodien šim kodekam pievienoti līdz 47 komentāru. Šulchan aruchu citē pēc tā četrām daļām (Orach chajjim = dzīves ceļš; Jore dea = gudrības pamācība; Chošen hamišpat = taisnības izkārtne; Eben ha-ezer = palīdzības akmens); norāda uz paragrafiem un apakšnodalījumiem (piem. Jore dea 147,5).

Vadoties no praktiskuma apsvēruma, pagājušā gadsimtenā beigās sastādīja rabināta asesors Salomo Ganzfrieds savu Kizzur'u (Šulchan arucha izvilcumu), kas līdz šai dienai iznācis vairākos izdevumos. Kizzuru citē pēc paragrafiem un apakšnodaļām (piem. Kizzur 150,11).

II. Talmūda teksta vēsture

1. Talmūda rokraksti

No laikmeta pirms tipogrāfijas mākslas izgudrošanas (15. gadsimtenā vidū) ir uzglabāties tikai ļoti mazs krājums veco Talmūda rokrakstu, jo viduslaikos romiešu baznīca centās apkaŗot Talmūda izplatīšanu, apķīlājot un sadedzinot vecos rokrakstus (kā, piem. pāvesta Innozenz'a IV. 1244. g. 9. maija, ar rakstu «Impia Judaeorum perfidia», norīkotā Talmūda sadedzināšana Francijā). Romiešu baznīca saskatīja kristīgiem naidīgajos Talmūda traktātos briesmas savai varai un tādēļ ieņēma stingru prettalmūdisku nostāju. Talmūda apkaŗošanu romiešu baznīca pasaules priekšā attaisnoja no tīri reliģiskā viedokļa, bet īstenībā iemesls bija meklējams tikai varas politiskos apsvērumos.

2. Talmūda iespēstie izdevumi

Lai gan tipogrāfijas mākslas izgudrošana deva iespēju grāmatas ātri un neierobežotā daudzumā izplatīt, žīdi Talmūda izplatīšanai šo izdevību no sākuma neizmantoja. Tikai 1483. gadā viņi ķērās pie atsevišķo traktātu iespēšanas, izvēloties, protams, tās Talmūda vietas, kas vismazāk skāra nežīdu tautas. No 63 Talmūda traktātiem līdz 15. gadsimteņa beigām vispār drukāti un kļuvuši pieietami plašākām aprindām tikai 12.

Jau no paša sākuma žīdu cenzūra prata Talmūda kristīgos aizskaņošās nodaļas pie iespēšanas aizstāt neapdrukātām baltām vietām. Bez tam viņi savus pirmos Talmūda iespiedumus tik veikli slēpa, ka pat kristīgie žīdu draugi, kas Talmūdu aizstāvēja, pašu Talmūdu nekad nedabūja redzēt.

16. gadsimteņa pirmā pusē žīdi savu mērķi bija sasnieguši. Ne mazāk kā četras reizes viņi ar speciālu Romas pāvesta atļauju drīkstēja savu Babilonijas Talmūdu visā pilnībā iespēst. Jāpiezīmē, ka pie tam drukas darbus veica bez izņēmumiem kristīgie, kas tomēr Talmūdu neizdeva pretzīdīskā garā, bet gan ir uzskatāmi kā pilnīgi žīdu algādži. Raksturīgi ir arī, ka izdevuma veikalniecisko pusi žīds neizlaida no rokām un nežīdiem uzticēja tikai tiešos iespēšanas darbus.

Tomēr 16. gadsimteņa otrā pusē iestājās zināma reakcija, kam sekoja pāvesta lielās žīdu draudzības atslābums. Līdz Talmūda aizliegumam tas tomēr neveda, bet slēdza kompromisu. Pāvesta cenzūra pārbauda kristīgiem naidīgo Talmūdu, aizskaņošās vietas pārļabo vai strīpo un jauno cenzēto Talmūdu ar pāvesta atļauju atkal iespēst.

Par šīs pāvesta cenzūras nozīmi vai arī aplamību varētu daudz ko teikt. Skaidrs ir tikai tas fakts, ka šinī tīrīšanas akcijā žīdu nauda ir spēlējusi nenoliedzamu lomu. Pāvesta Talmūda cenzori pieņēma žīdu naudu un bija daudzkārt kristītie žīdi. Arī Romā 16. gadsimteņa beigās atzina, ka šie cenzori – žīdu algādži nav uzticami. Bez tam, arī pāvesta pārļaboto Talmūdu žīdi izprata pēc pirmatnējā satura, viņi zināja, ko pārļabotās vietas īstenībā nozīmējušas, un tāpat arī pavisam svītrotās vietas tiem nebija svešas, (ko jau arī pierāda turpmākos gadsimteņos žīdu izdotās brošūras un skrejlapīņas ar strīpotām Talmūda sacerējumu vietām).

Saskaņā ar pāvesta cenzora Marcus'a Marinus'a norādījumiem, kristīgais Ambrozius Froben's Bāzelē 1578.-81. g. izdeva jaunu pilnīgu Babilonijas Talmūdu, kas ar sīkiem izņēmumiem kļuvis par Talmūda iespieduma paraugu.

Arī turpmākos gadsimteņos pēc Bāzeles 1578/81. g. Talmūda iznākšanas žīdi sāka cenzūras strīpotās vietas atkal ierakstīt. Pāvests vairākas reizes jutās spiests pret šo žīdu rīcību spert stingrākus soļus, bet atkal tikai no reliģiskā viedokļa, t.i. īstenībā aiz politiskiem iemesliem.

Talmūda teksts, kāds šodien izplatīts – līdz šim iespēsti apm. 70 pilnīgi Talmūda izdevumi – kanonizēts savā tagadējā formā, t.i., kādu to žīdu kopējā pasaule atzinusi, pamatojas uz 1578.-84. g. Bāzeles cenzēto izdevumu, kas vēlāk papildināts ar pāvesta cenzūras izstrīpotām daļām.

III. Talmūda raksturojums

Neiespējami īsumā sniegt pārskatu par tiem jautājumiem, kas saista mūsu interesi Talmūdā. Mūs kā nežīdus pirmā kārtā saņā divas Talmūda izteicienu grupas:

- 1) Talmūdā noliktās attiecības starp žīdiem un nežīdiem;
- 2) visas tās Talmūda vietas, kas mums rāda žīdu savā žīdiski-orientāliskā īpatnībā, bez kādas maskas.

Gandrīz nepārskatāms ir tas materiāls, ko sniedz mums Talmūds:

- * apgalvojumi, kas norāda uz žīdu likumu mācības, sevišķi Talmūda un Talmūdā sakopoto žīdu zinātnieku vārdu svarīgumu,
- * Talmūda izteicieni par izredzēto žīdu tautu,
- * Talmūda naidīgie un nicinošie izteicieni par nežīdiem,
- * Talmūda izaicinājumi slepkavības mēģinājumiem pret nežīdiem,
- * nežīdu sievietes nonicināšana,
- * Talmūda kūdīšana uz kaŗu,
- * Talmūda uzskats par sievieti kā dzimumu,
- * Talmūdā atļautā rases sajaukšana, kas virtuozā dialektiskā saskaņota ar žīdu rases likumiem,
- * Talmūda svētītā, slepeni piekoptā netiklība,
- * Talmūda uzskats par darba nicināšanu
- * Talmūda atļautie dažādie noziegumi pret nežīdu, kā augļošana, krāpšana, maldināšana, izmantošana, zādzība, laupīšana, skaistas sievietes pavešana, slēpšana, kontrabanda, nodevas un algas ieturēšana, atrasto mantu piesavināšana,
- * Talmūda uzskati par nežīda īpašumu kā bezīpašnieka mantu,
- * «Miera uzturēšanas dēļ» atļauta nežīdu maldināšana,
- * Talmūda noteikumi par piekukuļošanu, meliem un nepatieso zvērestu,
- * Talmūda uzskati procesa lietās un par žīdu – nodevēju,
- * vispārīgās Talmūda «Dzīves gudrības»,
- * bezgalīgie Talmūda sacerējumi par «troņa mājiņu» (ateju), utīm un blaktīm,
- * ar Talmūdu žīdiem atļautā, un kā «līdzeklis» nostādītā «viltība»,
- * u.t.t.

Kā sarkans pavediens viscaur Talmūda tekstam, kas aptver daudzus tūkstošus lapas pušu, vijas žīdu naids pret nežīdiem (šalīdz. 2. un 3. daļas citātus, kas pārtulkoti no necenzētā Talmūda, – Venēcijas 1520.-23. g. izdevums – resp. no pārējās žīdu rakstniecības ebrēju pirmteksta).

Mēs neieņemamies žīdu tautas iekšējās attiecībās, bet ja mēs lasām Talmūda noteikumus par skatdiegiem, lūgšanas siksnām, durvju spolītēm, dažādām lūgšanām un lūgšanas veidiem, par ēdienu likumiem, sabatu un citām svināmām un piemināmām dienām, par sēru paražām u.t.t., mums ir skaidrs, ka žīdisms nāk no tādas pasaules, kas eiropiskām izjūtām ir riebīga. Mēs atrodam tur likumā sastingušu reliģiju, kas pazīst un ievēro tikai burtu. Atcerēsimies žīda Jakoba Klatzkiņa izteicienu («Žīds» 1916./17. g. 614. lpp.): «Likums ir žīdisma iemiesojums... Ārpus likuma žīdisms zaudē savu veidojumu; paliek tikai – kabalū valodā runājot – kaila dvēsele.» Talmūda literatūras mērķis ir ieaudzināt likumā. Pie tam likumība kā reliģijas veids ir pēc žīdu uzskatiem pieietama tikai viņiem kā izvēlētai tautai, un tikai viņiem ir dota iespēja, izpildot likumus, kļūt par svētiem cilvēkiem, veikt labus darbus. Pagāni, t.i. visi nežīdi, dzīvo grēkā. Kūdišana pret nežīdiem tā tad pieder pie viņu ticības. Āriskās ticības cenšas cilvēkam-meklētājam palīdzēt atrisināt daudzās dzīves problēmas, turpretim Talmūdā un tā rakstniecībā sakopotā žīdiskā likumu reliģija grib visas dzīves problēmas novērst ar likuma pantiem.

Var vilkt paralēli tikai romiešu baznīcas sistēmai, kas arī talmūdiskā garā ar mūžīgu skaitīšanu, rēķināšanu un apsvēršanu cenšas savu ticības locekļu dzīvi veidot. Tāpat kā Talmūds, arī romiešu ētika sastādās no bezgalīga skaita tikumības jautājumu, pie kam caurmēra katolis nav vairs spējīgs pats atrast pareizo izeju, bet katru sarežģītību var atrisināt tikai ar priesteru palīdzību, izsūdzot savus grēkus. Arī žīds tādos gadījumos griežas pie kāda no saviem 3.000 Talmūda rabīniem, vai kāda vēl šodien dzīvojošā rabīna.

Jāņem vērā, ka tiklab Talmūda svētie, kā arī romiešu baznīcas priesteri ir neaizskarami: Talmūdā rakstīts, «ja kāds Talmūda svētais arī no pārāk daudzajiem grēkiem smird, tev tomēr nebūs viņu atklātībā kaunināt», (Menachot 99b), un romiešu baznīca saka: «ir smags grēks, ja priesterim aizrāda, ka viņš labprāt redz jaunas meitenes... ir smags grēks, ja saka, ka klosterī ved nešķīstu dzīvi» (J.P.Gury, «Moraltheologie», 1858. g. 251. lpp.).

Tālāk žīdu Talmūdam ir raksturīgs plašais rakstu plūdums, ar kuŗu apveltī dzīves tumšās puses. Viņu, tāpat kā romiešu baznīcas tikumu mācību, varētu drīzāk saukt par grēku mācību. Erotiskiem un tamlīdzīgiem jautājumiem Talmūdā piekrīt izcila loma. Bezgalīgā spriedelēšana par sievietēm un meitenēm var tikai nodarbināt žīdiski – orientāliskās smadzenes. Nav nejaušība, ka tiklab Talmūds, kā arī jezuīti – kazuisti pievērsās pārāk lielu uzmanību dzimumdzīves intīmākiem jautājumiem, iztīrājot tos līdz bezkaunībai un pasaules priekšā tā pazemojot, ka viņu tikumības apcerēm ar tikumību nav vairs nekā kopēja.

IV. Talmūda saistības

Talmūda mācības ir pierādījušās par netikumīgām un vērstām pret kristīgajiem. Vēstures gaitā redzam, ka žīdi gadsimteņiem ilgi, līdz pat šai dienai, ir izpildījuši Talmūdā aprakstītās neģēlības. Bet vai mūslaiku žīds vispār vēl saistīts pie Talmūda? Tas ir jautājums, kam piešķirama lielāka nozīme, jo ir starpība, vai žīdi – izpildot savas neģēlības – seko tikai žīdiskās rases instinktam, vai arī viņu aizmugurē slēpjas Talmūds kā visa ļaunuma cēlonis, izmantodams savu autoritāti zem reliģijas maskas.

Mēs piekrītam, ka Mišnā un tāpat arī Gemarā paretam atrodas likumi, kas attiecas vienīgi uz toreizējo laikmetu un šodien žīdiem kļuvuši nenozīmīgi (kā, piem., noteikumi sakarā ar žīdu templi Jeruzālemē, kas šodien vairs neeksistē) bet – un tas ir svarīgākais šinī varbūt garlaicīgajā Talmūda nodaļā – taisni šinīs Gemaras sacerējumos, rabīnu runu mudžekļa apslēpti, atrodas visai zīmīgi teikumi, kas mums parāda īsto žīdu bez maskas, teikumi, kuŗi arī šodien vēl žīdu pasaulē ir atzīti par svarīgiem. Minēsim vienu piemēru no tādiem slepeniem Talmūda izteicieniem: «Kā roka var nonāvēt, tā arī mēle var nonāvēt» (Arakin 15b).

Ja arī daži žīdi, ar nolūku slēpjot patiesību, apgalvo, ka Talmūda saturs pielīdzināms «apmācošo uzskatu kopojumam», un neprasa noteiktas saistības, jāatbild: Taisnība, ka Talmūda rabīnu uzskatu mudžeklī ir grūti kādam jautājumam atrast noteiktu, galīgu atbildi, bet to jau taisni Talmūds grib panākt, lai žīdam būtu iespēja pēc vajadzības vienmēr izraudzīt kādu viņam pašreiz izdevīgāku Talmūda mācību. Bet nekādā gadījumā žīds Talmūda saistošiem likumiem nepaies garām.

Vai šinī ziņā nav starpība starp Austrum- un Rietumeiropas žīdu? Visiem ir zināms, ka Austrumeiropas žīds, kas audzināts kādā no daudzajām Austrumeiropā pastāvošām Talmūda skolām, piekrīt un tic sava Talmūda skolotāju apgalvojumiem, ka pasaules zinātne kopš Talmūda rakstu noslēguma nav nemaz kļuvusi bagātāka.

Aizstāvojot šos uzskatus, Austrumeiropas žīds apmierina savas prasības Talmūdā, un kas Talmūdā nav atrodams, viņa intereses vairāk nesaista. Žīdisms savā krasākā veidā piedzima no jauna Austrumeiropas Talmūda skolās un stiprinājās no paaudzes uz paaudzi.

Bet kāds ir modernais Rietumeiropas žīds, un kādas viņa attiecības ar Talmūdu? Tas ir jautājums, kas mūs visvairāk interesē, jo taisni ar šiem emancipētiem un asimilētiem mūslaiku žīdiem mēs visbiežāk – ja arī ne vienmēr – saskaramies. Vai arī šie žīdi saistīti ar Talmūdu?

Žīds Samsons Rafaēls Hiršs izsakās savā darbā «Über die Beziehungen des Talmuds zum Judentum und zu der sozialen Stellung seiner Bekenner» («Par Talmūda attiecībām ar žīdismu un viņa piekritēju sociālo stāvokli» - Frankfurtē pie Mainas 1884. g.), ka «Talmūds ir vienīgais avots, no kuŗa žīdisms cēlies, pamats, uz ko žīdisms balstās, dvēsele, kas žīdismu veido un uztur. Nenoliedzams fakts, ka žīdisms... caur un caur ir Talmūda mācības, tās vadītās un piekoptās audzināšanas un veidošanas produkts.»

Visvācijas rabīns Dr. Mannheimers nosauca Talmūdu par «žīdisma dzīvības nervu, dzimteni, standartu, žīdisma un tā izpratnes attīstības skolu» («Žīdiskā prese» 1913. g. 31.l.).

«Tikai žīdu kodeks (Talmūds) veidoja un valdīja mūsu dzīvi visā savā izpausmē» (Jakoba Klatzkina «Žīds», 1916/17. g. 613. lpp.).

«Tā Talmūds bija gadsimtiem ilgi žīdu tautas audzinātājs, kopējs un skolotājs» («Žīdu leksikons», 4,2 sējums 1930. g. 855. lappusē).

Par Talmūdā sakopoto materiālu teikts: «daudz pārnacionālās un ilgstošās vērtības» («Philo-Lexikon» 4. izdevums, 1937. g. 739. slejā).

Itālijas rabīnu kolleģijas direktors Elia S. Artoms uzsver savā 1937. g. beigās iznākušā «La vita di Israele» («Žīda dzīve» Mozus likumu lielo nozīmi un runā par Talmūda centrālo autoritāti, kuŗa noteikumiem savā rīcībā padoti visi žīdi.

Līdzīgi skan arī žīdu pašliecības par Šulchan aruchu, kas cēlies no Talmūda:

«Šulchan aruchs, burtiski – klātais galds – parādījās pirmo reizi 1565. g. un šodien ir uzskatāms kā visas žīdu tautas atzītāis izšķirošais žīdisma likumkodeks» (Emīls Bernhards Kons (Cohn) «Žīdu ABC» 1935. g. 259. lappusē).

«Šulchan aruchs 17. gadsimtenī kopā ar kopā ar saviem komentāriem ortodoksiem žīdiem ir kļuvis par noteicošu autoritātīvo kodeku» («Philo-Lexikon» 4. izdev. 1937. g. 677. slejā).

Tik daudz par žīdu liecībām. Mēs piekrītam, ka liels skaits moderno žīdu nepazīst nevienu ebreju vai aramiešu valodas burtu, lai spētu Talmūdu lasīt oriģinālā, bet procentuāli šis Rietumeiropas «neebreju» žīdu skaits nav novērtējams pārāk augstu. Līdz 1933. g. Vācijas atklāto bibliotēku lasītāvās bija ļoti parasta parādība, ja sabatā sapulcējās vairāki žīdi, pieprasīja ebrējiskos Talmūda rakstus un tos saskaņā ar Talmūda priekšrakstiem (Pesachim 68b; Beza 15b) savā svinamā dienā pētīja.

Bet kā nu sastāv ar «neebrejiem» žīdiem? Līdz pat pēdējam laikam Vācijas žīdu mācības iestādēs tika noturēti neskaitāmi Talmūda priekšlasījumi. Laikā no 1933. g. līdz 1938. g. beigām šo priekšlasījumu skaitu pat trīskāršoja, jo tanīs tika audzināti Rietumeiropas žīdisma garīgjie vadītāji, kuŗi tad savu tautu tālāk apmācīja Talmūda garā. Bet ja modernais žīds sabata gājienu uz sinagogu piemirsis un vispār šiem noteikumiem vairs nepiegrīez nekādu vērtību? Arī tādos gadījumos viņa rases brāļi to iepazīstina ar Talmūda noteikumiem, un tas ātri iemācās Talmūda noteikto izturēšanos pret nežīdiem. Šī darba autoram ne vienreiz vien Rietumeiropas žīdi mēģinājuši ieskaidrot, ka īsta žīda pienākums esot nežīdu apmānīšana, tā esot Jahvem patīkama rīcība un tādēļ mums, nežīdiem, par to nevajadzētu tā uztraukties, reiz nu tāda ir žīdu reliģija!

Tāpat mums Talmūda uzliktās saistības būtu skaidras, Talmūdam pakļauts arī mūsdienu modernais žīds.

Kas lasījis šinī grāmatā atzīmētos Talmūda citātus un līdz pēdējam secinājumam pārdomājis tanīs sniegto Talmūda garu, atzīs, ka ar 1935. g. 15. septembra Nirnbergas likumiem noteiktā Vācijas valsts nostāja pret žīdu minoritāti balstās uz faktiem, kas nosaka arī katra atsevišķa tautas locekļa personīgo nostāju pret ikkatru žīdu, arī pret tā saukto «izglīto» un «godīgo» žīdu Vācijā un ārpus Vācijas robežām, jo rase, kuŗu saistošie likumi apmāca viltībā un melošanā, var pazudināt visas citas tautas. Jāpiemin vēlreiz, ka Talmūds ir ticības mācības grāmata, kas sakopo visas žīdu tautas gara un reliģiskās dzīves vadošā un noteicošā slāņa domas un uzskatus. Katrs lasītājs tā tad izpratīs šī fakta dziļo nozīmi un atzīs, ka pretžīdiskā kustība, kas pasaulē pieņem arvien plašākus apmērus, ir pilnīgi attaisnojama un saprotama.

Otrā daļa:

NO TALMŪDA SATURA

I. Žīdi un nežīdi

1. Žīdu lielummānija

Neskaitāmi Talmūda izteicieni pierāda žīdu uzskatus un pārliecību, ka tikai viņi ir pasaules tauta.

Tikai žīdu dēļ pastāv pasaule.

«Kā pasaule bez vējiem nevar pastāvēt, tā viņa arī nevar pastāvēt bez žīdiem» (Taanit 3b; Aboda zara 10b).

«Katram atsevišķam (žīdam) jāiegaumē: manis dēļ radīta pasaule» (Sanhedrin 37a).

«Vispirms radīta izraēļu zeme un pēc tam tikai pārējā pasaule...»

«Izraēļu zeme tiek veldzēta ar lietus ūdeni, pārējā pasaule ar atlikumu» (Taanit 10a).

«Katrs, kas glābj dzīvību kādai žīdu dvēselei, līdzinās tam, kas glābj visu pasauli» (Baba batra 11a; Sanhedrin 37a).

«Katrs, kas iznīcina kādu žīda dvēseli, līdzinās tam, kas iznīcina visu pasauli» (Sanhedrin 37a).

Žīdi pārņēma no Vecā orienta tur daudzkārt pielietoto apgraizīšanas aktu, pie kam Jahves rīkojums žīdu ciltstēvam Ābrāmam par vīrieša dzimumorgāna apgraizīšanu tika uzskatīts kā kopas saite, kas vieno Jāvi ar žīdu tautu. Apgraizīšanas aktu nostādīja kā simbolu uzņemšanai kopā un kā galvojumu par glābšanu no elles, ko Talmūds pats apstiprina:

«Apgraizīšana ir svarīga; ja tās nebūtu, debess un zeme nevarētu pastāvēt» (Šabbat 137b; Nedarim 32a).

Žīdi kā pasaules firsti.

«Visur, kur viņi (žīdi) parādās, tie kļūst par savu kungu firstiem» (Sanhedrin 104a).

«Visi žīdi ir firsta bērni» (Šabbat 67a, 111a, 128a; Baba mezia 113b).

Visos laikos un gadsimtos žīdi ir gaidījuši Mesiju-pestītāju. Modernais žīds, kas savu stāvokli Eiropā redz apdraudētu, vairāk kā jebkad sauc pēc Mesijas, kam būtu jānovērš visas «cores» (rūpes). Šī Mesijas sauciena lielo nozīmi izprotam, ja lasām Talmūda pravietojumu: «Tiklīdz ieradīsies Mesija, visi kļūs par žīdu vergiem» (Erubin 43b).

Izredzētā tauta.

«Es (Jahve) tevi (žīdus) ieceļu par visu tautu ciltstēvu, visu tautu izredzēto, visu tautu iemīļoto, visu tautu karali, visu tautu labāko un visu tautu uzticības vīru» (Šabbat 105a).

«Teica svētais, slava viņiem, žīdiem... Es atzīšu Jūs kā vienīgo dārgumu pasaulē» (Berakot 6a).

«Kas ir zemes trīces? Ja svētais, slava viņam, atceras savus bērnus, kas dzīvo postā starp pasaules tautām (nežīdiem), ja viņam pie tam nobirst divas asaras lielā jūrā, tā ka atskan troksnis, kas sadzirdams no vienas pasaules malas līdz otrai, tad tā ir zemes trīce» (Berakot 59a).

«Viņš (Mozus) izlūdzās no viņa (Jahves) – Dievs lai neatstātu žīdus. Viņš tā lūgumu izpildīja» (Berakot 7a; Baba batra 15b).

«Ja svētais, slava viņam, ar savu dievišķību kādu apbalvo, viņš to novēl tikai žīdiem» (Qidduschin 70b).

«Visas pasaules ciltis... visi nežīdi zemes virsū... tiek svētīti tikai žīdu dēļ» (Jebamot 63a).

Žīdu «svētā draudze».

Kā Dieva tautu žīdi sevi, atšķirībā no citiem, uzskata par visas pasaules svēto tautu vai svēto draudzi. Jahve piešķīris žīdiem svētību visiem laikiem, tā ka arī sliktākam starp žīdiem ir tikai labi nopelni un tas nav profāns kā pagāns, t.i. kā nežīds. Cauri visai žīda rakstniecībai vijas doma, ka starp ebrējiem nav bijis neviena sliktā cilvēka. Ja arī žīdu Vecā derībā vietām stāstīts par veco izraēlu slavenību kļūdām, tad Talmūds, kā vienīgi atzītais, pareizais Vecās derības tulkis, šīs kļūdas noliedz. Ābrams, Izaks, Jēkabs u.t.t. bijuši svētie un secinājums – arī viņu pēcteči, t.i. mūsdienu žīdi, ir svēti.

«Labdarība paceļ tautu: tādi ir žīdi; jo stāv rakstīts (II Samuel 7,23): «Kas līdzinās tavai izraēlu tautai? Tā ir vienīgā īpatnējā tauta pasaulē» (Baba batra 10b).

«Nav otras tādas tautas kā šī (žīdu), kas būtu cienīga, ka tai piebiedrojas» (Jebamot 79a).

«Labie: tie ir žīdi» (Menachot 53a/b).

«Šī tauta (žīdi) raksturota trim īpašībām: žēlsirdību, kaunīgumu un labdarību... kam piemīt šīs trīs īpašības, ir cienīgs, lai viņu pieslēgtu šai tautai» (Jebamot 79a).

«Katrs cilvēks (žīds) lai uzskata sevi kā kādu zinātnieku» (Berakot 17b).

«Pasaulē celti 50 atziņas vārti; izņemot vienus, visi uzticēti Mozum» (Nedarim 38a).

«Slava jums, jūs žīdi! Jūs visi no augstākā līdz zemākam esat ļoti gudri» (Erubin 53b).

«Augstprātība tika atņemta žīdiem un atstāta nežīdiem» (Chagiga 5b).

«Taisnīgiem (žīdiem) ir lielāka nozīme nekā eņģeļiem (debesīs)» (Sanhedrin 93a).

«Svētais, slava viņam, žīdus vairāk iemīļojis nekā eņģeļus (debesīs): jo žīdi dzied tam slavas dziesmas katru stundu, bet eņģeļi tikai vienreiz dienā» (Chullin 81b).

Lasot šos divus pēdējos Talmūda izteicienus, nedrīkst aizmirst, ka pēc žīdu uztveres eņģeļi runā ebrēju mēlē, ka vispār debesīs ir pieņemta ebrēju valoda, beidzot, ka eņģeļu dienests piekrīt tikai ebrējiem, bet pasaules žīdi, kam vēl dota iespēja rīkoties pret citām tautām pēc Jahves labpatikas, Jahves acīs ieņemot augstāku stāvokli nekā žīdiskie eņģeļi debesīs.

Nāve žīdu ienaidniekam.

«Ja kāds nežīds sit žīdu, tas izpelnās nāvi..., ja kāds žīdam dod plauku, tas ir tas pats, it kā viņš būtu Dievu pļaukājis» (Sanhedrin 58b).

Jeruzālemes skaistums.

«Pasaule saņēma 10 kabus (žīdiskis tilpuma mērs = apm. 20 ltr.) skaistuma; deviņus no tiem iedalīja Jeruzālemei un tikai vienu pārējai pasaulei» (Qidduschin 49b).

«Pateicoties tai (Jeruzālemei), pasaules skaistums ir sasniedzis pilnību» (Joma 54b).

«Nav citu tādu skaistumu, kādi slēpjas Jeruzālemē» (Rabīna Natana Abots, 28. nod.).

Tempļa nozīme nežīdiem.

Saskaņā ar žīdu ticību, nežīdi ir Dieva un tā gara pavisam atstāti un padoti grēkam. Kā ētiskā, tā arī fiziskā ziņā pagāni, t.i. visi nežīdi, ir netīri. Tikai Jeruzālemes templis varēja nežīdiem kaut cik palīdzēt.

«Posts tiem nežīdiem, kuŗi kaut ko zaudējuši (kuŗi krituši apgrēcībā). Viņi gan neapzinājās, ko darīja. Kamēr stāvēja templis (Jeruzālemē), tas gādāja par viņu grēku izpirkšanu. Bet tagad? Kas palīdzēs viņiem grēku izpirkšanā?» (Sukka 55b).

«Kopš tā laika, kad templis tika izpostīts, pasaulei lietus daudzums mazinājies» (Taanit 19b).

Ābrams.

Pēc žīdu uztveres Dievs pasauli radījis tikai Ābrama nopelni dēļ. Šis «Dieva firsts» - kā žīdu Vecā derība nosauc jūdu ciltstēvu – ir tādēļ arī pēc žīdu uzskatiem vispasaules žīdu vadonis.

«Kad mūsu tēvs Ābrams aizgāja aizsaulē, visi nežīdu lielie sacēlās un teica: «Posts pasaulei, kas tagad zaudējusi savu vadoni» (Baba batra 91a).

Žīdu kundzība nākamā pasaulē.

Nākamā pasaule pēc žīdu uzskatiem pieder tikai ebrējiem. Visi izraēļi tur būs sapulcējušies, pat tie vecie žīdi, kas reiz tuksnesī no Jahves atkrita; bet pagāni, t.i. visi nežīdi, no nākamās pasaules svētības izslēgti.

«Nākamā pasaulē... taisnīgie (žīdi) sēdēs kronēti un baudīs dievišķības mirdzumu» (Berakot 17a).

«Visi žīdi ir nākamās pasaules līdzdalībnieki» (Sanhedrin 90a).

«Reiz taisnīgos (žīdus) apsveiks ar izsaucienu «svētītie», kā tagad Visusvēto ar «Slava viņam»» (Baba batra 75b).

Beidzot tautas pievienosies žīdiem.

Pagānu pasaulei, t.i. visiem nežīdiem, pēc žīdu uzskatiem, tikai tādēļ ir iespēja pastāvēt zemes virsū, ka ebrēji uzstājas kā dievišķīgās svētības starpnieki, un aizvien no jauna daži nežīdi piebiedrojas žīdu kopai. Tādējādi daži no pagānu pasaules, brīvrātīgi pievienojoties izraēļiem, tiek glābti.

«Gaidi (tā runā Jahve), man ir bariem un bariem nežīdu, kuŗus tev (žīdismam) iedošu» (Šabbat 104a).

«Saskaņā ar tavu vārdu – tā nežīdi reiz teiks (žīdiem)» (Berakot 32a).

2. Žīdu nostāja pret nežīdiem

Naidis pret nežīdiem.

Attiecībā pret Jāvi un tā žīdu tautu pagāns, t.i. nežīds, vienmēr paliks svešais un Dieva priekšā atstumtais; pagānu pasaule pilna visādiem noziedzniekiem, pret kuriem ir vēsta Jahves, t.i. jūdu cīņa.

«Mēs nospiežam viņus (nežīdus), uzvaram viņus domās: tā būs vienmēr mūsu nodarbošanās» (Pesachim 87b Raši).

«Cionas meita, celies un sit, jo es (Jahve) gribu padarīt tavu ragu dzelzainu un tavus nagus cietus, lai tu varētu sadragāt daudzas tautas» (Erubin 101a).

«Kā kaļķu sagatavošanai nepieciešama tikai dedzināšana, tāpat arī vienīgais līdzeklis pret nežīdiem ir dedzināšana» (Sota 35b).

«Nežīdi lai krīt kaunā, bet žīdi lai priecājas» (Baba mezia 33b).

«Nežīdiem būs trīcēt, bet žīdiem nebūs trīcēt» (Sukka 29a).

«Nežīdiem būs viņu (žīdu) priekšā trīcēt, nežīdi lai trīc, bet žīdi nē» (Šabbat 156a).

«Nežīdus sauc par noziedzniekiem... noziedznieki nokļūst ellē, visi tie Dieva aizmirstie nežīdi» (Sanhedrin 110b Raši).

«Pasaules kungs... pareizi tu esi ellī gatavojis noziedzniekiem (nežīdiem), bet paradīzi taisnīgiem (žīdiem)» (Erubin 19a).

Nežīdu nicināšana.

Tikumiskā un reliģiskā ziņā mazvērtīgā pagānu pasaule, t.i. visi nežīdi, pēc žīdu uzskatiem nenes Jahvem un tai uzticētai tautai nekādus laicīgus vai mūžīgus augļus. Tādēļ tai arī Dieva un tā valstības priekšā nav nekādas vērtības vai nozīmes. Dievs rēķinājas tikai ar ebrējiem; priekš viņa pagāni nemaz neeksistē. Arī Dieva draudzei, t.i. žīdiem, pagānu pasaule ir bez jebkādas vērtības. Žīds tādēļ arī ar dziļu nicināšanu novēršas no visa nežīdiskā.

Cilvēka (žīda) pienākums ir ikdienas teikt trīs pateicības teicienus: ka viņš mani nav radījis kā sievieti, ka viņš mani nav radījis kā nežīdu, ka viņš mani nav radījis kā nezinātāju» (Menachot 43b).

«Kas nav kaunīgs, tam vecāki noteikti nav stāvējuši pie Sinaja kalna» (Nedarim 20a).

«Kas redz nežīdu barus, lai saka (Jeremias 50,12): «Kaunināta ir jūsu māte, apkaunota tā, kas jūs dzemdējusi» (Berakot 58a).

Kas redz nežīdu kapus, lai saka (Jeremias 50,12): «Kunināta ir jūsu māte, apkaunota tā, kas jūs dzemdējusi» (Berakot 58b).

Riebīgi būt neapgraizītam.

Žīdam jēdziens «priekšplēve» ir identisks ar «pagānu», pie kam vārds «apgraizīšana» norāda uz «žīdu». Izpildot Jahves rīkojumu, Ābrams apgraizījās, lai pie viņa neatrastu vairs nekā nesvēta. Žīdu ciltstēvs ar apgraizīšanas aktu kļuva par tēvu svētai tautai, kas ar bezgalīgu nicināšanu noskatās uz visiem neapgraizītiem.

«Cik riebīgi būt neapgraizītam. Tikai noziedzniekus (nežīdus) ar to kaunina. Stāv rakstīts: visi nežīdi ir neapgraizīti» (Nedarim 21b).

Nežīda netīrība.

Dieva un visu svētu garu atstātam pagānam, t.i. nežīdam, pēc žīdu uzskatiem, tiek ieaudzināta netīrība un rupjība. Žīdu acīs pagāns ir materiālā nogrimis miesīgais cilvēks bez jebkādas dievišķības. Pagānu tautas, t.i. visus nežīdus, vienkārši uzskata par netīriem.

«Pie nežīda un nežīdieties aptraipās» (Šabbat 83a).

«Jose Ben Joezers no Ceredas un Jose Ben Jochanans izsludinājuši pār nežīdu zemēm netīrības lāstu» (Šabbat 14b, 15a).

«Nežīdu dzīvokļi uzskatāmi kā netīri» (Pesachim 9a, Ohalot 18,7).

«Nežīda dzīvoklis nav uzskatāms kā dzīvoklis» (Erubin 62a, 75a).

«Nežīda sēta līdzinās kūtij» (Erubin 62a, 62b).

Garš saraksts ar žīdiem aizliegtām lietām, tādēļ ka tās nākot no netīru nežīdu rokām, atrodamas nodaļā Aboda zara 29b, līdz 39b.

«Prozelīts (žīdismā pārgājis nežīds) nav cēlies no tīras (košaras) sēklas» (Sanhedrin 36b).

«Prozelīts piedzimis svētumā (žīdismā), bet radīts nesvētumā (starp nežīdiem)» (Jebamot 98a; Sanhedrin 58a).

Negantā kūdīšana pret nežīdiem.

Kā pagānu pasaule, pēc žīdu uzskatiem, Dievam sveša un no viņa atpestīšanas plāna izslēgta, tāpat arī pasaules pagānu tautas nespēj padarīt kādu labu darbu. Tās visas padotas grēkam un miesas kārbām. Kā pretstatu Jahves «svētai draudzei» redzam «nozieguma valstību», t.i. visus nežīdus.

«Nežīdu gudrība sāk smirdēt» (Chagiga 5b).

«Uz nežīdu krīt asinsizliešanas aizdomas» (Erubin 62a; Aboda zara 22a).

«Ja žīds pieļauj, ka nežīds tam apgriež matus, lai viņš raugās spogulī» (Aboda zara 29a).

«Kas grib zaudēt redzes spējas, lai liek savas acis krāsot no nežīda. Kas grib mirt, lai liek savas acis krāsot no nežīda» (Nidda 55b).

«Nežīds nedrīkst izpildīt žīdam apgraizīšanas aktu, jo viņš ir asinskārs» (Aboda zara 26b).

«Nežīds parasti ir varmācīgs» (Baba batra 45a; Raši 45a; Raši 54b).

«Nežīdi parasti piesavinās zemes gabalus» (Sukka 30a).

«Vairums nežīdu savā netiklībā nevaldāmi» (Ketubot 13b).

«Nežīdam nav tēva. Šo atziņu nevajag pamatot, jo viņi (nežīdi) iegrimuši netiklībā» (Jebamot 98a).

«Piegulētājas pie nežīdiem ļoti iemīļotas» (Roš haš-šana 4a).

«Nežīdi pieguļ draugu sievām. Ja viņš pie tās iet un to nesastop, viņš izmanto kustoni, ko atrod...»
 «Žīdu kustonis viņiem (nežīdiem) tuvāks savu pašu mīļāko... Rabīns Jehuda stāstīja, viņš esot redzējis, ka nežīds tirgū nopircis zosi, to izvarojis, nožņaudzis, cepis un apēdis» (Aboda zara 22b).
 «Nežīda bērns tiek izsludināts par netīru, lai tas nepieradinātu žīda bērnu pie piegulēšanas» (Šabbat 17b).
 «Nežīds kalps ir nevaldāms» (Baba mezia 71a).
 «Nežīds ir lopisks, tādēļ ir aizliegts lopus atstāt nežīda mājās – ne vīrieškārtas kustoņus pie vīriešiem, ne sievieškārtas kustoņus pie sievietēm un vēl mazāk sievieškārtas kustoņus pie vīriešiem un vīrieškārtas kustoņus pie sievietēm» (Aboda zara 15b).
 «Sieviete (žīdiete) nedrīkst viena kavēties pie nežīdiem, jo tie pazīstami kā netikļi» (Aboda zara 22a).
 «Nežīdu tiesneši pirms sprieduma parakstīšanas pieņem kukuļus.. (Gittin 28b).
 «Ja žīdi ēd un dzer, tie nodarbojas ar likumu mācības vārdiem un slavas dziesmām, bet ja nežīdi ēd un dzer, tie kavē laiku ar izlaidīgu valodu» (Megilla 12b).

Nežīdienes nicināšana.

Pēc žīdu uzskatiem nevienam pagānam nav zināms tēvs. Nežīdiete žīdu acīs ir netiklības iemiesojums, jo laulība nežīdu starpā nemaz nav iespējama un ir šīs pasaules tikai «svēto» un «taisnīgo», t.i. žīdu, priekšrocība.

«Nežīdienes no dzimuma uzskatāmas kā netīras» (Šabbat 16b, 17a; Aboda zara 36b; Nidda 31b).

«Kam bijis sakars ar nežīdieti, ir vainīgs, jo viņš... gulējis ar netikli» (Sahedrin 82a; Aboda zara 36b).

«Kalpone – nežīdiete ir netikle» (Aboda zara 36b Raši).

«Žīdiete nedrīkst sniegt dzemdības palīdzību nežīdieteī, jo ar to viņa palīdzētu dzemdēt bērnu – elku kalpu. Arī nežīdiete nedrīkst palīdzēt žīdenei dzemdībās, jo tā (nežīdiete) ir asinskāra, tā varētu saspiest bērna deniņus un to nonāvēt, bez kā kāds to manītu... Žīdiete nedrīkst bažot no savas krūts nežīda bērnu, jo ar to palīdzētu izaudzināt bērnu – elku kalpu. Otrādi – arī nežīdene nedrīkst barot žīda bērnu, jo tā turama aizdomās asinskārbā; viņa varētu savas krūti no ārpuses noziest ar indi un bērnu nonāvēt» (Aboda zara 26a/b).

Nežīds pielīdzināms lopam.

Pēc žīdu uzskatiem pagāns, t.i. nežīds, ar savu tikumisko un reliģisko nevaldāmību zaudējis pat pirmatnējo cilvēcisko dabu un kļuvis tik lopisks, ka nepelna vairs «cilvēka» vārdu. Ja Talmūdā ir runa par «cilvēkiem», tad tie vienmēr domāti tikai žīdi.

«Jūs (žīdi) esat mans ganāmpulks, manas ganības ganāmpulks, jūs esat cilvēki. Jūs sauc par cilvēkiem, bet nežīdus nesauc par cilvēkiem» (Jebamot 61a).

«Nežīdus nedēvē par cilvēkiem» (Jebamot 61a Tosafot).

«Vai nežīdus drīkst saukt par cilvēkiem? Nē! Jo stāv rakstīts (Hesekiel 34, 21): «Jūs esat mans ganāmpulks, manas ganības ganāmpulks. Jūs sauc par cilvēkiem, bet nežīdus nesauc par cilvēkiem» (Keriot 6b).

«Jūs esat cilvēki! Jūs sauc par cilvēkiem, bet, nežīdus nesauc par cilvēkiem, bet gan par lopiem» (Baba mezia 114b).

«Viņu (nežīdu) miesa līdzinās ēzeļa miesai» (Berakot 25b; Šabbat 25a; Jebamot 98a; Nidda 45a).

«Rabīns Šila lika kādu vīrieti pērt, kam bijuši sakari ar nežīdieti. Tas apsūdzēja rabīnu karalim. Karalis sūtīja kādu ierēdni pēc rabīna un tam jautāja: Kāpēc tu šo cilvēku liki pērt? Rabīns atbildēja: Viņš gulējis ar ēzeli. Pratinātāji prasīja: Vai tev ir liecinieki? Rabīns atbildēja: Jā! Atnāca Elijahus, kas parādījās kā cilvēks, un apliecināja rabīna vārdus. Pratinātāji: Ja tas tā ir, tad tas vīrs pelna nāvi... Kad rabīns Šila aizgāja, kāds vīrs viņam teica: Visuvarenais tā tad ļauj mejiem par labu notikt brīnumiem? Rabīns: Bezdievīgais! Vai tad nežīdus nesauc par ēzeļiem? Stāv taču rakstīts (Hesekiel 23, 20): «Viņu (nežīdu) miesa līdzinās ēzeļa miesai». Kad tas vīrs, kas bija izteicis savu izbrīnu, gribējis aiziet, lai stāstītu nežīdiem, ka rabīns tos nosaucis par ēzeļiem, rabīns teica: Šis te ir vajātājs, un likuma mācība nosaka: «Ja tevi kāds grib nonāvēt, pasteidzies tam priekšā un nonāvē tu viņu!» Tā rabīns cēla savu spieķi un nosita to vīru (Berakot 58a).

«Nežīdu sēkla ir zirgu sēkla» (Jebamot 22a, Raši 22a, Tosafot 98a; Ketubot 3b Tosafot).

«Nežīdu sēkla līdzinās dzīvnieku sēklai» (Ketubot 3b Tosafot).

«Nežīdu laulība līdzinās dzīvnieku kopošanai» (Sanhedrin 74b Tosafot).

«Dzimumu sakars ar kādu nežīdu ir tas pats kā sakars ar kādu dzīvnieku» (Ketubot 3b Tosafot; Sanhedrin 74b Tosafot).

«Tādi, kas dzīvo netiklībā kā mūsu ēzeļi un dzīvnieki, ir nežīdi» (Sanhedrin 57a Raši).

II. No Talmūda tikumu mācības

Slepkavība

Par tik smagiem grēkiem, kas izpērkami tikai ar nāvi, žīdi uzskata elku pielūgšanu (atkrišanu no Jahves), asins grēku (žīdu rases apgānīšanu) un slepkavību. Bet tā kā žīda nostāja pret nežīdu ir ārkārtēja, par nežīda noslepkavošanu tālāk teikts:

«Asins izliešana starp nežīdiem, kā arī žīda noslepkavošana no nežīda rokas, ir sodāma, bet sods atkrīt, ja žīds noslepkavo nežīdu» (Sahedrin 57a).

«Nonāvē labāko no nežīdiem» (Aboda zara 26b Tosafot).

«Sievietes miesas augļi tiek svēti tikai savienojoties ar vīrieti» (Berakot 51b).

«Kas apprec jaunavu, ir brīvs (no ikdienas lūgšanām), kas apprec atraitni, tam tās ir pienākums... jo pirmais ir izklaidīgs, bet otrais nē» (Berakot 11a, 16a/b; Sukka 25a).

«Ja kāda sieva pretojas savam vīram, viņš var tai atvilkt 7 denārus (apm. 7 markas) no pūra... Kādā ziņā izprotama šī pretošanās? Rabīns Hona mācīja: attiecībā uz vīra tiesībām» (Ketubot 63a).

«Žīdi ir svēti, jo tie nenododas dzimuma dzīvei dienā. Rabīns mācīja, ka tumšā telpā tas tomēr atļauts. Tālāk rabīns mācīja: Talmūda zinātajam atļauts telpu aptumšot ar savām drēbēm» (Šabbat 86a; Ketubot 65b; Nidda 17a).

«Ir aizliegts iet pie sievas dienā, jo stāv rakstīts (Leviticus 19C 18): «Tev būs savu tuvāko mīlēt kā sevi pašu». Kā uz šo teikumu var attiecināt minēto aizliegumu? Abajie atbildēja: «Vīrs varētu pie savas sievas ieraudzīt kādu nedaiļumu un tā kļūtu viņam pretīga» (Nidda 17a).

«Katrs žīds var ar savu sievu rīkoties pēc patikas. Tas ir tāpat it kā nestu gaļu no miesnieka: vēlies to ēst ar sāli (jēlu), vari ēst; vēlies to cept – cep; vēlies to vārīt – vāri; vēlies to sutināt – sutini; tāpat tas ir ar zivi, ko nes no zvejnieka» (Nedarim 20a/b).

«Ja pie dzimumu sakara vīrs pirmais sasniedz kulminācijas punktu, dzimst meitēns, ja sieva – tad puika» (Berakot 60a; Nidda 35b; 28a; 31a).

«Ja sieva (žīdiete) uzaicina savu vīru piegulēšanai, viņai dzimst bērni, kādi nav bijuši pat Mozus laikos» (Erubin 100b; Nedarim 20b).

Laulība

Laulības spēja.

Pagānu pasaule, t.i. visi nežīdi, stāv ārpus Dieva valstības. Pēc žīdu uzskatiem tie nevar veikt nekādu labu darbu. Viņi tādēļ arī nav spējīgi savienoties Dievam patīkamai laulībai, bet ir arī šinī ziņā padoti apgrēcībai, t.i. izvrtībai.

«Starp nežīdiem nav iespējama laulība» (Sanhedrin 52b; Tosafot).

«Nežīdu laulība ir kā dzīvnieku kopošanās» (Sanhedrin 74b; Tosafot).

Laulības likumi.

Žīdu rases uzturēšana ir žīdu reliģijas galvenais mērķis, jo tie zina ļoti labi tīrās rases vērtību. Tomēr ir zīmīgs no reliģijas viedokļa piemērinātais papildinājums, ka dzimumu sakari, kas kā tādi starp žīdiem un nežīdiem ir aizliegti, tomēr atvainojami, ja tiem neseko radības.

«No savas sēklas tu nedrīksti nekā atdot, lai apaugļotu nežīdieti» (Megilla 25a).

«Laulība ar nežīdieti netiek atzīta kā derīga» (Qidduschin 68b).

«Ja neskatoties uz to, nežīds dzīvo ar žīdieti, bērns ir bastards» (Jebamot 16b, 45a, 46a, 70a, 99a; Qidduschin 70a, 75b; Aboda zara 59a).

«Tavs dēls no kādas nežīdienes nav tavs dēls, bet gan viņas dēls» (Jebamot 17a, 23a; Qidduschin 68b).

«Kas ir līks un nevar nekad kļūt taisns? Ja kādam žīdam ir intīmas attiecības (ar kādu aizliegtu sievieti) un dzimst bastards. Tā tad tikai, ja seko radības, pretējā gadījumā nē» (Chagiga 9b).

Laulības slēgšana.

Sievu var iegūt (vīrs kā laulāto draudzeni) pateicoties trīs līdzekļiem: par naudu, uz kādas vēstules pamata vai ar piegulēšanu» (Qidduschin 1a).

«Meiteni, kas trīs gadus un vienu dienu veca, var apprecēt to izvarojot» (Jebamot 57b; Qidduschin 10a; Sanhedrin 55b, 69a; Nidda 54b).

«Ja meitene (žīdiete) apprecas pirms tā sasniegusi menstruācijas vecumu, to atbrīvo uz četrām naktīm – kā Šammaja skola māca, vai kā Hillela skola saka – līdz vāts sadzīšanai» (Ketubot 6a; Nidda 11b, 64b).

«Reiz kāds (žīds) atnāca pie rabīna Gameliela un teica: Rabīn, es ar viņu gulēju, bet neatradu asinis. Bet viņa (sieva) apgalvoja: Rabīn, es biju vēl jaunava. Rabīns teica viņiem: Atnesiet man to palagu! Kad palagu atnesa, viņš lika to iemērkāt ūdenī un izmazgāt; tad atrada daudzus asins pilienus (pirms mazgāšanas palags bija tik netīrs, ka šos traipus nevarēja ieraudzīt). Pēc tam viņš (rabīns) teica: Ej un priecājies par savu pirkumu» (Ketubot 17a).

Laulāto pienākumi un tiesības.

«Visi žīdi, kas necenšas pildīt pavēli «Audziet un vairojieties!» līdzinās tam, kas izlej asinis... Tāds pelnījis nāvessodu» (Jebamot 63b, 64a).

«Ja kāds žīds precējies un pēc desmit laulības gadiem vēl nav sagaidījis bērnus, nedrīkst sievu ilgāk paturēt» (Jebamot 64a).

«Ja kādam žīdam nav bērnu, tas līdzinās mironim» (Nedarim 64b).

«Tev būs mirt šinī pasaulē un tu nedzīvosi arī nākamā pasaulē..., jo tu neesi sekojis priekšrakstam: Audziet un vairojieties» (Berakot 10a).

«Saskaņā ar (žīdu) likumu mācību cilvēkiem (žīdiem) bez nodarbošanās ikdienas jāizpilda savi laulības pienākumi, strādniekiem un ēzeļdzinējiem vienreiz nedēļā, kamieļu dzinējiem vienreiz mēnesī un jūrniekiem vienreiz pus gadā» (Ketubot 61b).

Mantiskās tiesības laulāto starpā.

Vēl vienu pierādījumu jau minētai sievietes nicināšanai sniedz Talmūda noteikumi par mantiskām tiesībām laulāto starpā.

«Ko sieva atrod un ar savu roku darbu nopelna, pieder vīram» (Ketubot 65b).

«Viņš ir viņas mantinieks (vīrs sievas), bet viņa nav vīra mantiniece» (Baba batra 111b).

Laulības šķiršana.

Pamatojoties uz zemāk minētiem iemesliem, žīds pilnīgi brīvi pēc saviem ieskatiem var šķirties no sievas. Sievai pašai nav nekādas tiesības ierosināt laulības šķiršanu. Pēc žīdu uzskatiem nekāda laulības šķiršana kā tāda nepastāv, bet gan vienīgi no vīra puses atlaišana no laulības.

«Šammaja skola māca: var atstāt savu sievu, ja uziet pie tās kādu nekrietnību, jo stāv rakstīts: (Deuteronomium 24,1): «Jo viņš atrada pie tās kādu nekrietnību». Hillela skola māca «arī ja viņa ļāvusies ēdienam piedegt». Rabīns Aqiba māca «arī ja viņš (vīrs) atrod kādu citu par skaistāku; jo stāv rakstīts: ja viņa vīra acīs vairs nebauda labvēlību» (Gittin 90a).

«Žīds var savu sievu atstāt bez jebkādas atlīdzības, ja viņa ir klieudzēja. Kas ir klieudzēja?... ja viņa par laulības intīmiem jautājumiem skaļi plāpā... ja viņa, izpildot savus laulības pienākumus, tik skaļi kliedz, ka to dzird kaimiņu sētā» (Ketubot 72b).

Sievas skaistuma kļūdas var būt par šķiršanās iemeslu, ja vīrs to apprecējis ar noteikumu, ka viņai tādu nav. Par tādu skaistuma kļūdu uzskata spalvainu kārpu; «nespalvainā kārpā tikai tad pieskaitāma pie skaistuma kļūdām, ja tā liela, bet ja tā maza, tā nav kļūda» (Ketubot 75a); cita skaistuma kļūda ir, ja atstatums starp krūtīm ir rokas platumā. Normālais atstatums saskaņā ar Abajje ir «trīs pirkstu platumā» (Ketubot 75a).

Netiklība

Bieži Talmūdā piemin tikumības noteikumu pārkāpumus, bet žīdu likumu grāmata neielaižas tuvākos paskaidrojumos. Pēc žīdu uzskatiem kaislība grūti pārvarama. Tādēļ Talmūda uzaicinājums:

«Ja kāds (žīds) mana, ka viņa dabīgā dziņa sāk mosties, tad lai viņš iet svešumā, kur viņu neviens nepazīst, apģērbj melnas drēbes un seko savai asins balsij; tikai atklāti dievišķo vārdu nedrīkst apgānīt» (Moed qatan 17a; Chagiga 16a; Qidduschin 40a).

Solījums

Lai varētu lauzt kādu solījumu, t.i. brīvprātīgi uzņemtu saistību, sevi jeb kādu sava īpašuma priekšmetu upurēt Dievam, vai Dievam par patiku atsacīties no kādas atļautas baudas, rabīnu kazuistika pratusi atrast visdažādākos ceļus. Tā tad svinīgi dotam solījumam pēc žīdu likumiem nav saistoša rakstura.

«Ja kāds devis solījumu, tad tam var palīdzēt atrast izeju (kā atļautā veidā solījumu atspēkot), norādot uz vecākiem pienākošos cienu (jo tie nebūtu šim solījumam piekrituši)... var palīdzēt tam atrast izeju, norādot uz Dievam pienākošos cienu: tā tad nav faktiski nekāda solījuma» (Nedarim 64a).

«Ja kāds (žīds) vēlas savus gada laikā dotos solījumus atspēkot, viņam gada sākumā jāsaka: visi solījumi, ko došu šinī gadā, nebūs saistoši» (Nedarim 23b).

Meli

«Miera uzturēšanas labad atļauts savus vārdus mazliet grozīt» (Jebamot 65b).

«Liela nozīme mieram, jo pats Dievs miera dēļ savus vārdus grozījis» (Jebamot 65b; Baba mezia 87a).

«Kas palaiž valodas par kādu maziņu (nepilngadīgo), nav sodāms» (Ketubot 40b, 44b).

Mānīšana

«Sveicini viņus (nežīdus) miera uzturēšanas labad» (Šebiit 4,3; 5,9; Gittin 61a).

«Cilvēkam jābūt vienmēr gudram bailēs. Lēna atbilde izgaisina dusmas. Viņš uztur mieru un satiecību starp saviem brāļiem, radiem un visiem cilvēkiem, pat starp nežīdiem uz ielas, lai viņš (žīds) būtu pie augstiem iemīļots un zemiem patīkams» (Berakot 17a).

«Jāpabalsta nežīdu nabagi kopā ar žīdu nabagiem, jāapmeklē nežīdu slimie tāpat kā žīdu slimnieki un jāapbedī nežīdu miroņi tāpat kā žīdu miroņi – miera uzturēšanas dēļ» (Gittin 61a).

«Saticības dēļ žīdiete pret samaksu drīkst nežīdietei arī sabbatā sniegt dzemdības palīdzību» (Aboda zara 26a).

«Saticības dēļ žīdiete pret samaksu drīkst zīdīt (nežīdietes bērņus)» (Aboda zara 26a).

«Var apkopt arī nežīda lopus, tāpat kā žīdam piederošos, proti, lai neizceltos naidis» (Baba mezia 32b).

«Ir atļauts šīs pasaules noziedzniekiem (nežīdiem) glaimot» (Sota 41b).

Viltība

«Vai taisnīgie (žīdi) drīkst pielietot viltību? Jā. Ar tīriem tev jāapietas tīri, bet ar aplamiem aplam» (Negilla 13b; Baba batra 123a).

Tiek paskaidrots, kādā veidā arī pie Jahves noliktās pirmdzimto iesvētīšanas «var pielietot viltību» (Temura 10b, 24b).

«Ja kāds (žīds) savai sievai saka (solījuma veidā): lai viņa man būtu kā mana māte pilna netīrumiem (t.i. aizliegta dzimumu sakaram), tad jārada viņam no citas puses izeja (lai tas varētu turpināt ar savu sievu dzimumu dzīvi)» (Nedarim 13b).

Lai apietu Talmūda likumus sakarā ar parādu dzēšanu septītā gadā, Talmūda citā vietā par aizdevuma atvēršanu lasām: «Es, N. N., paskaidroju Jums vietējiem tiesnešiem, ka es katru izstāvošu parādu katrā laikā (arī septītā gadā) varu atprasīt» (Šebiit 10,4).

Darbs

Darbs pēc žīdu uzskatiem ir lāsts. Kā jau Vecā derībā žīdiem apgalvots, ka žīdu darbus izpildīs sveši (Jesaja 61,5), tā arī Talmūds vairākkārt apstiprina žīdu darba noliegšanu.

«Darbs ir mocība» (Taanit 12b).

«Svētais, slava viņam, teica žīdiem: Bērni, meklējiet aizdevumus uz mana rēķina, sviniēt šo svēto dienu (svētkus), uzticaties man, es Jūsu parādus nokārtošu» (Beza 15b).

«Jums, žīdiem, nav vajadzīgs agri celties, vēlu iet pie miera un ēst ar pūlēm pelnītu maizi; jo viņš (Jahve) pasniedz saviem mīļiem (žīdiem) visu arī miegā» (Joma 77a).

«Ja es no rītiem ceļos, es atrodu visu sagatavotu. Visi nežīdi steidzas pie manas mājas durvīm; kad es no rītiem ceļos, es atrodu tos visus priekšā» (Berakot 58a).

«Vienmēr lai cilvēks (žīds) ierāda savam dēlam kādu vieglu un tīru nodarbošanās veidu. Kāds tas ir? Rabīns Chisda teica: Nodarbošanās ar adatu» (Berakot 63a; Qidduschin 82a).

«Cilvēks (žīds) ir piedzimis darbam. Stāv rakstīts: «Cilvēks piedzimis darbam». Bet es no sākuma nesapratu, vai darbam ar muti vai fiziskai nodarbošanai. Bet tā kā saka: «Viņa mute viņu uz to pamudināja» - jāatzīst: Viņš ir radīts strādāšanai ar muti. Bet es vēl nezināju, vai nodarbošanai ar (žīdu) likumu mācību vai ar runāšanu. Bet tā kā teikts: «Šī likuma mācības grāmata lai vienmēr nodarbinātu tavu muti», jāatzīst: Viņš ir piedzimis, lai nodarbotos ar likumu mācību» (Sanhedrin 99b).

Algas morāle

Jahves un žīdu tautas savienošanās balstās uz teikuma «do, ut des» (Es dodu, lai arī tu dotu). Ebrējs dzīvo pēc saviem baušļiem, kas aptver visu tā dienas darba gaitu un gaida tagad no Jahves attiecīgu apbalvošanu.

«Tev (žīdu) likumu mācībā nav arī neviena visvieglākā baušļa, par kuŗu šinī pasaulē nepiešķirtu apbalvojumus» (Menachot 44a).

III. No Talmūda likumu mācības

Kā sarkans pavediens cauri Talmūda likumu mācībai vijas divas domas:

1. Nežīdi ir bez tiesībām,
2. Nežīdu krāpšana atļauta.

Tieslietas

«Ja prāvojas žīds ar nežīdu, tev būs attaisnot žīdu, ja taisnība viņa pusē saskaņā ar žīdu likumiem, un teikt nežīdam: tā tas ir pēc mūsu likumiem; ja vari attaisnot žīdu saskaņā ar nežīdu likumiem, tas tev būs jāizmanto un teikt nežīdam: tā tas ir saskaņā ar jūsu likumiem. Bet ja taisnība pēc žīdu un nežīdu likumiem ir nežīdu pusē, tad jāpielieto viltība» (Baba qamma 113a).

«Tādi (dāvināšanas dokumenti), kas pagatavoti nežīdu iestādēs, nav uzskatāmi par derīgiem» (Gittin 9b).

«Ja žīdu tiesa izsludina kādu par mirušu vai uz nāvi notiesātu, tad tā sieva var atkal precēties; bet ja kāds nežīdu ierēdnis izsludina kādu par mirušu, vai uz nāvi notiesātu, tad tā sieva nedrīkst no jauna apprecēties» (Gittin 28b, 29a).

«Katra šķiršanās apliecība, uz kuŗas parakstīties kāds nežīds kā liecinieks, ir nederīga» (Gittin 10a).

«Piespiestā laulības šķiršana ir likumīga, ja tā notikusi uz žīda spiediena; bet ja to šķīris nežīds, tad tā nav likumīga... Saskaņā ar likumu mācību jāatzīst gan arī nežīda šķirto laulību, bet to pasludināja par nelikumīgu, lai atņemtu žīdeni iespēju ar nežīdu palīdzību atbrīvoties no sava vīra» (Gittin 88b; Baba batra 48a).

«Nežīdu tiesa piespriež nāves sodu bez sīkākas izmeklēšanas» (Jebamot 25b).

«Ja nežīdu valdība kādu notiesājusi uz nāvi, tad to sagaida grēku piedošana, jo tas nobendēts bez likuma sprieduma, bet tiem, kuŗus žīdu tiesas notiesājušas uz nāvi, grēkus nepiedod, jo viņi notiesāti saskaņā ar likumu» (Sanhedrin 47b).

«Ja kāds (žīds) nolūkā noslepkavot nežīdu, nonāvē žīdu..., tas attaisnojams» (Sanhedrin 78b).

«Ja žīdam piederošs vērsis saduŗ nežīda vērsi, žīdam nav jāatlīdzina zaudējums; bet ja otrādi, nežīdam piederošs vērsis saduŗis žīda vērsi, nežīdam jāatlīdzina zaudējums pilnos apmēros» (Baba qamma 37b; Sanhedrin 85b), Tosafot).

«Ja vērsis gribējis uzbrukt nežīdam, bet nonāvējis žīdu, žīds attaisnojams» (Baba qamma 44a).

«Kas ievaino savu kalpu – nežīdu, nav sodāms» (Baba qamma 87a).

«Nežīds notiesājams uz nāvi dēļ vēl mazākas summas par vienu perutu (maza vaŗa monēta, pfeniņš)..., jo tas apbēdinājis žīdu» (Aboda zara 71b).

«Nežīds nevar nodot liecību» (Jebamot 47a).

Piekukuļošana

«Tu nedrīksti ļaut sevi piekukuļot. Bet šīs likums tikai tad spēkā, ja doto mantu uzskata kā kukuli; Qarna tādēļ to uztvēra kā balvu» (Ketubot 105a).

Atrasto mantu zādība

«Ko nežīds pazaudējis, drīkst paturēt; jo rabīns Chuma Ben Gorja māca rabīnu vārdā: Kādēļ atļauts nežīda pazaudēto mantu paturēt? Stāv taču rakstīts (Deuteronomium 22,2): «Tava brāļa zaudēto mantu tavam brālim jāatdod, bet ne nežīdam» (Baba qamma 113b).

«Žīdam, kas atdod nežīdam atrasto mantu... Jahve nepiedos» (Sanhedrin 76b).

«Ja kāds (žīds) ko atrod un klātesošo vairākums ir žīdi, viņam atrastais priekšmets ir jāizsauc, bet ja vairākums ir nežīdi, tas nav vajadzīgs» (Baba mezia 24a).

«Ja māja izrēta nežīdam, atrastais priekšmets pieder atradējam – žīdam, pat ja viņš to atradis tieši mājā» (Baba mezia 26a).

«Ja kāds (žīds) pilsētā, kuŗas iedzīvotāju vairums sastādās no nežīdiem, atradis mucu vīna, tad atradums atļauts» (Baba mezia 24b).

«Labā slavēšana: Kad to saka? Jā, piem. kaut kas atrasts, kaut arī tas izrādītos neizdevīgi; jo kad nežīdu valdība to uzzinās, tā atrasto mantu (žīdam) atkal atņems, bet pagaidām tas ir viņa labā» (Berakot 60a).

«Kalpa – nežīda un kalpones – nežīdenes atradums nāk par labu kungam (žīdam)» (Baba mezia 12a).

«Ja (žīds) kaut ko atrod veikalā, tas pāriet atradēja īpašumā» (Baba mezia 26b).

«Ja (žīds) atrod naudu vietā, kur staigā daudz ļaužu, tad nauda pieder atradējam, jo īpašnieks taču no tās atteicies; viņš jau nezina, ka kāds to pazaudējis» (Baba mezia 21b).

«Ja kāds (žīds) uz atklāta ceļa, vai lieliem laukumiem, vai arī kaut kādā citā vietā, kur atrodas daudz ļaužu, kaut ko ir atradis, tad tas pieder viņam, jo īpašnieks taču no tā ir atteicies» (Baba mezia 24a).

«Ja kāds izsaucas – ak vai, esmu pazaudējis savu naudu, tad viņš no tās atsacījies un atradums pāriet atradēja – žīda īpašumā» (Baba mezia 23a).

Zādzība

«Zādzības, laupīšanas, skaistas sievietes aizvešana un taml. starp nežīdiem, kā arī nežīdam pielietojot to pret žīdu, ir aizliegtas, bet ir atļautas rīcības žīdam iepretim nežīdam» (Sanhedrin 57a).

Laupīšana

«Viņa (žīda) dvēsele tīko pēc laupīšanas un netiklības» (Shagiga 11b).

«Nežīda aplaupīšana atļauta» (Baba mezia 48b Tosafot, 61a Tosafot, 87b, 111b; Bekorot 13b; 13b Raši, 13b Tosafot).

«Nevajag raizēties, ja esi aplaupījis nežīdu; tikai jāizvairās no dievišķā vārda apgānīšanas un blēdība nedrīkst nākt zināma» (Baba qamma 113a Raši).

Maldināšana

«Ja nežīds maldināšanu nemana, tad tā ir atļauta» (Baba qamma 13b).

Bezīpašnieka manta

«Viņš, Jahve, atzina nežīdu naudu par bezīpašnieka mantu» (Baba qamma 38a Raši).

«Viņš, Jahve, izkaisīja nežīdu mantu starp žīdiem» (Baba qamma 38a un 38a Tosafot).

«Nežīdu īpašumi līdzinās tuksnesim: kas pirmais tos iegūst, ir to īpašnieks» (Baba batra 54b).

«Noziedznieku (nežīdu) manta pāries taisnīgo (žīdu) īpašumā» (Pesachim 68a).

Kontrabanda

«Ka muitnieku drīkst apmelot un muitu apšmaupt, attiecināms uz muitnieku – nežīdu» (Bab qamma 113a).

«Muitu drīkst pilnīgi piekrāpt un apšmaupt» (Baba qamma 113a).

Algas ieturēšana

«Nežīds nedrīkst ieturēt algu nedz nežīdam, nedz žīdam, bet toties žīdam tas atļauts no nežīda» (Sanhedrin 57a).

«Nežīda aplaupīšana nav sodāma. Ja pat šāda aplaupīšana atļauta, tad algādžu aplaupīšana jau vēl vairāk» (Baba mezia 87b).

«Kungs (žīds) var teikt savam kalpam: strādā manā labā, bez kā es tev to atlīdzināšu. Tas, protams, attiecināms tikai uz kalpu nežīdu. Tam žīds var teikt: Strādā cauru dienu un vakarā eji ubagot un ēst! Bet tas neattiecas uz kalpu – žīdu. Jo stāv rakstīts: viņam jādabū pie tevis labi ēst un dzert» (Baba qamma 87b).

«Ja kāds (žīds) pieņem strādniekus..., tad tiem maksājamas viszemākās algas» (Baba mezia 87a).

Augļošana

«No nežīdiem tev jāaugļo..., bet no sava brāļa nē» (Baba mezia 70b).

«No viņiem (nežīdiem) atļauts aizņemties un viņiem pret augstiem augļiem aizdot» (Baba mezia 70b).

«Reiz kāds (žīds) gribējis izpirkt savus grēkus (un atlīdzināt saraustās augļošanas rentes un citu salaupīto). Bet viņa sieva tam aizrādīja: Muļķi, ja tu gribi izpirkt visus savus grēkus un visu atlīdzināt, tev pašam nepaliks pat vairs tavas jostas. Tad vīrs atkāpās no sava nodoma» (Baba qamma 94b).

«Visuvarenais teica... es reiz sodīšu to, kas savu naudu uz nežīda vārdu pret lieliem procentiem aizdod žīdam» (Baba mezia 61b).

«Talmūda pratēji savā starpā drīkst augļot, jo tiem zināms, ka augļošana starp žīdiem ir aizliegta un tādēļ viens otram atvēlē dāvanas» (Baba mezia 75a).

IV. Talmūda divkosības

Sniedzam dažus piemērus no Talmūda mācības divkosībām, kādas atrodam gandrīz vai katrā lappusē. Mēs iepazīstamies šeit ar pasauli, kas mūsu domāšanas veidam pilnīgi sveša un ir tipiski žīdiska. Virtuozā frazeoloģija un asa dialektika ir žīdu «gara» pazīmes, ko faktiski nemaz par garu nevar saukt. Lasot žīdu «gara» darbus, mēs izjūtam tikai garu nomocošu tukšumu. Tā ir žīdiskā gara korrupcija, kas spēj pārtaisīt melnu par baltu.

«Sabatā atļauts uzlikt trauku ar ūdeni uz uguni, ne jau lai ūdens sasilst, bet lai aukstums zūd» (Šabbat 50a, 141a).

«Sabatā nav atļauts kaisīt gultā salmus ar rokām, bet gan ar ķermeni» (Šabbat 50a, 141a).

«Kas pārgājis sabata likumā noteikto, kaut vai tikai par vienu olekti (apm. par pusmetru), nedrīkst vairs atgriezties. Rabīns Eliezers mācīja: ja par divām olektīm, tad drīkst atkal atgriezties, bet ja par trim, tad nē» (Erubin 52b).

«Sievietes sabatā nedrīkst spēlēties ar riekstiem, jo varētu izsaukt (sabatā) aizliegtas skaņas, vai vēl ļaunāk, viņas spēlējoties varētu nogludināt rievās (skaņu izsaukšana un čaumaļu rievu izgludināšana uzskatāma kā darbs, un tas sabatā aizliegts)» (Erubin 104a).

«Svētku dienā dētu olu saskaņā ar Šammaja skolu drīkst (svētku dienā) ēst, bet pēc Hillela skolas mācības ne» (Beza 6b; Edujot 4,1).

«Māca, ka svētku dienā drīkst malku skaldīt tikai ar cirvja «vīriešu kārtas» pusi, bet ne ar «sieviešu kārtas» pusi. (Vīriešu kārtas puse: šaura un smaila, sieviešu kārtas: plata)» (Beza 31b).

«Ja būdiņu svētkos būdiņas pārklāj ar bultas spaljiem, jāievēro, lai spali būtu vīriešu kārtas (smailie spali, ielikami bultās), jo pielietojot sieviešu kārtas spalvus (strupjie spali, kuņģos ieliek bultas) būdiņa nav derīga» (Sukka 12b).

«Kas kails guļ aizkaru gultā, drīkst savu galvu starp aizkariem izbāzt un teikt Šema – lūgšanu, bet kas kails stāv kādā telpā, nedrīkst savu galvu izbāzt un skaitīt lūgšanu» (Sukka 10b).

«Vardēm nav nolikta (dievišķā) vārda svētīšana» (Pesachim 53b).

«Pieci nedarbi dzīvē maksā darītājam galvu: ...ja apgriez sev nagus un tos nosviež uz ielas. Kāda sieva varētu kļūpt un tādā kārtā izsaukt nelaika radības» (Nidda 17a).

«Ja kāds no jumta (ar satrauktu dzimuma orgānu) uzkrīt (kādai zemē guļošai sievietei) un ar to savienojas, viņa pienākums ir nokārtot četrus maksājumus (dēļ miesas bojājumiem)» (Jebamot 54a; Baba qamma 27a).

«Kā ir, ja (kustonis), luncinot asti, nodara kādu bojājumu? (Vai zaudējums atlīdzināms?)... Un kā ir, ja viņš luncinājis vidējo pirkstu (dzimuma organu) un ar to izsaucis kādu bojājumu? ... Šis jautājums paliek neizšķirts» (Baba qamma 19b).

«Vai kaut kas sievietes zināmā vietā (kaunumā) uzskatāms kā norīts, vai kā «noslēpums»? Kādā ziņā ir svarīgi noskaidrot šo starpību? Ja kāda sieva savai biedrenei tanī vietā ielikusi maitas gabalu, olīvu lielumā, un tu saki: tas uzskatāms kā norīts, tad tā ir norīta netīrība; bet ja tu saki: tas uzskatāms kā noslēpums, tad saskaršanās nesagāna, bet tikai ilgāka nēsāšana» (Nidda 42b).

«Ja kāda sieviete pamana uz savas miesas asins traipu, un ja traips atrodas iepretim kaunuma vietai, tad viņa ir netīra; ja ne, tad viņa ir tīra. Ja traips atrodas pie papēža, vai lielā kājpirksta galā – viņa netīra; ja apakšstilba vai pēdas iekšpusē, viņa netīra; ja ārpusē – viņa tīra; ja sānos – viņa tīra. Ja viņa uziet traipu uz krekla, un ja traips atrodas zem jostas vietas, tad viņa netīra, ja virspus jostas vietas – tad viņa tīra. Ja sieviete redz asins traipu uz krekla piedurknes, un, ja piedurknis sniedzas līdz kaunumam, tad netīra, ja ne – tad viņa tīra. Ja viņa pa nakti kreklu novilkusi un ar to apsegusies, viņa uzskatāma kā netīra, lai arī kur neatrastos traips, jo krekls slīd šurp un turp» (Nidda 57b).

«Ja kāda gara auguma sieviete uzgērbusi kādas maza auguma sievietes kreklu, vai otrādi, un ja asinstraips sniedzas līdz garās kaunuma vietai, tad abas netīras, ja ne, tad garā ir tīra un tikai mazā netīra» (Nidda 58a).

«Pie kaimiņa sienas drīkst ūdeni nolaist tikai stāvot trīs rokas platuma atstatumā; tas attiecas tikai uz ķieģeļu sienu. Pie akmeņu sienas jāattālinās par vienu rokas platumu, lai neceltos bojājums. Pie klints sienas tas vispār atļauts» (Baba batra 19b).

«Jāizšķiņ kopējā un privātās mēslu kaudzes» (Erubin 8a).

«Svētais, slava viņam, devis Mozum (relīģijas likumus), lai katru lietu 49 veidos varētu izsludināt par netīru un 49 veidos par tīru» (Soferim 16).

V. Talmūda parunas

Jau Talmūda sakopšanas laikā izveidojās zināmi žīdiskā dzīves veida noteikumi, kas tika uzņemti žīdu reliģijas likumu grāmatā un līdz šai dienai no reliģijas viedokļa nosaka žīdu domāšanas veidu un rīcību.

«Esi asprātīgs! Ķer un ēd! Ķer un dzer! Jo pasaule, kuŗu reiz atstāsim, līdzinājās kāzu mielastam... Mans dēls, ja tev kas ir, lai tev labi klājas; jo pazemē nav vairs prieka un arī nāve necieš nokavēšanos» (Erubin 54a).

«Kas vēlas baudīt, lai bauda» (Berakot 10b).

«Nav jābaidās no lielīšanās» (Pesachim 55a).

«Allaž cilvēkam (žīdam) jālieto tāda valoda, kas viņu nostāda kā nevainīgo» (Pesachim 3a).

«Dodi priekšroku viltīgo valodai» (Pesachim 3a).

«Vienmēr cilvēkam (žīdam) jāuzmanās ar savām atbildēm» (Megilla 25b).

«Vienmēr lai cilvēks (žīds) būtu lokāns kā niedre, nevis ciets kā ciedrs» (Taanit 20a).

«Kas cilvēkam (žīdam) darāms, lai būtu iemīļots pie saviem ļaudīm? ... Viņam jāpatīk būt par karali un tēlot valdnieku, un tas nedrīkst būt sīkumains pret ļaudīm» (Tamt 32a).

«Cilvēkam (žīdam) vienmēr jāpielāgojas ļaužu uzskatiem» (Ketubot 17a).

«Tāpat kā roka var nonāvēt, tā arī mēle var nonāvēt» (Arakin 15b).

«Kāda ir cilvēka (žīda) nodarbošanās zemes virsū? Jāizliekas mēmam» (Chullin 89a).

«Tiklīdz cilvēku (žīdu) pārņem gudrība, piededrojas arī viltība» (Sota 21b).

Trešā daļa:

No Šulchan arucha un pārējās žīdu rakstniecības satura

Talmūdiskās domas tiek padziļinātas un papildinātas Šulchan aruchā un pārējā žīdu rakstniecībā.

I. Žīdi un nežīdi

Žīdu lielummānija

«Tikai žīdiem pasaulē ir kāda nozīme; viņi ir kvieši, bet nežīdi tikai salmi» (Izāka Abrabanela, Isajasa, Jeremiasa, Ezechiela un 12 mazo praviešu, Isaja 41 komentāri, 63. lapa, otrā pusē, kreisā slejā, Amsterdamas 1642. g. izdevums).

«No visām tautām dievišķīgā gādība pievēršas Ābrama pēctečiem» (Ārons Ben Jozefs, komentārs Pentateucham, Exodu 3, 15).

«Viņš (Jahve) svētīja žīdus ar viņu uzvaru» (Ārons Ben Elihu, Keret tora, pie Deuteronomiuma 33, 26).

«Redzi, tu esi skaists... Viņš (Jahve) saka žīdiem: Prieks jums, jūs žīdi, kas līdzinās jums?...»

«Žīdiskā taisnība paceļ žīdus pāri visām pasaules tautām» (Midraš Šir haš-širim suta 1, 15).

«Es (žīdisms) esmu Jahves acīs kā miera dibinātājs» (Midraš Šir haš-širim suta 8, 10).

«Pasaules uzturētāja... ja žīdi, stāvēdami pie Sinaja kalna, nebūtu teikuši: «Visu, ko mūžīgais teica, mēs gribam uzklaut un izpildīt, tad pasaule būtu atkal nogrimusi tumsībā un nebūtībā» (Midraš Šir rabba, par. 1 pie 1, 9 nod.).

«Izraēļu tauta starp citām tautām ir kā sirds starp locekļiem» (Jehuda Halevi, Kusari 2, 36).

«Izraēļu nācijai dēļ pasaulē pastāv viss labais» (Berešit raba, par. 66 pie 27, 28 nod.).

«Savā būtībā viņa (ebraņu valoda) ir cēlākā pasaulē» (Jehuda Halevi, Kusari 2, 68).

«Visas zinātnes saknes un pamatus vienīgi mēs (žīdi) pārnesām vispirms chaldejjiem, tad persiešiem un mediešiem, tad grieķiem un beidzot romiešiem» (Jehuda Halevi, Kusari 2, 66).

«Tīri skaista tu esi, man mīļākā, un tev nav kļūdu: tas attiecas uz Jēkabu un tā dēliem, starp kuņģiem nav atrodamas nedz noziedzības, nedz arī kaut kā peļama» (Midraš Šir haš-širim suta 4, 7).

«Tavas atvases līdzinās izpriecu dārzam ar granātu kokiem: tikpat mīļģis kā dārzs ir žīdi, skaisti tie ir un viņu darbus arvien plašāk atzīst» (Midraš Šir haš-širim suta 4, 13).

«Sacelšanās pret žīdiem ir tas pats kā sacelšanās pret svēto, slava viņam» (Mechilta, par. Hašira (Bešallach) 6 pie 15, 7 nod.).

«Ne aiz mīlestības Zālamons (žīdu karalis) sagājās ar svešām sievietēm, bet gan nolūkā tās Jahves acīs pacelt un iegūt žīdismam» (Midraš Šir rabba, par. 1 pie 1, 1 nod.).

«Krietnākie no nežīdiem saka žīdiem: Kam arī jūs nekalpotu, mēs iesim ar jums» (Midraš Šir haš-širim suta 5, 9).

«Nežīdi saka žīdiem: Mēs iesim ar jums, jo stāv rakstīts (Augstā dziesma 6, 1): «Kurp gājis tavs draugs, ka mēs to meklējam kopā ar tevīm?» Bet žīdi atbild: Jums nav nekā kopēja ar viņu, jo (Augstā dziesma 2, 16): «Mans draugs ir mans un es esmu viņa» (Mechilta, par. Hašira (Bešallach) 3 pie nod. 15, 2).

«Tie nežīdi, kuņģi mums (žīdiem) pilnīgi piebiedrojas, bauda no mums piešķirtās laimes, bet nestāv ar mums uz vienas pakāpes» (Jehuda Halevi, Kusari 1, 27).

«Ābrams, firsts un patiesi ticīgo cilvēku tēvs» (Ārons Ben Elihu, Keret tora, pie Deuteronomium 33, 4).

«Kad mūsu tēvs Ābrams sevi, savus dēlus un mājniekus apgraižīja, no viņu priekšplēves pacēlās īsts paugurs. Saule to apspīdēja, iemetās tārpī un radās smaka, kas Dieva priekšā līdzinājās altāra mirrēm un smaržai... Ābrams pacieta apgraižīšanas akta sāpes, lai Dievs viņa algu dubultotu» (Midraš Šir rabba, par. 2 pie 4, 6 nod.).

«Ābrams sēž pie elles vārtiem un neielaiž nevienu apgraižīto ellē. Bet ko viņš dara ar tiem žīdiem, kas tik smagi nogrēkojušies, ka izpelnījuši eli? Viņš žīdu grēciniekiem piestiprina pirms apgraižīšanas akta mirušo bērnu priekšplēves un tad nogrūž tos ellē» (Berešit raba, par. 48 pie 18, 1 nod.).

Žīdu nostāja pret nežīdiem

«Mīļiet visus žīdus un niciniet visus nežīdus, tos pavedējus un nodevējus» (Kizzur 29, 13)/

«Nolādēti visi nežīdi! Svētīti visi žīdi!» (Šulchan aruch, Orach chajim 690, 16).

«Vislielākais kauna traips cilvēkam ir priekšplēve» (Pirke Rabbi Eliezer, 29. nod; Venecijas 1544. g. izdevums: 23. lapa, otrā pusē, labā slejā; Amsterdamas 1707. g. izdevumā, 28. lapa, otrā pusē, pārlabots: «Jūsu priekšplēve ir visu kauna traipu tā jaunākā». Lembergā 1867. g. izdevumā trūkst šā teikuma.).

«Visi neapgraižītie (burtiski: ar priekšplēvēm) nokļūs ellē» (Bechaj Ben Ašers, Kad hakemach; Konstantinopoles izdevumā 1515. g.: 46. lapa, otrā pusē, kreisā slejā; Venecijas 1545. g. izdevumā 43. lapā, otrā pusē, kreisā slejā; Lublinas 1596. g. izd. 43. lapā, otrā pusē, kreisā slejā; Lembergā 1880./1892. g. izd. 4. sējums, 4. lapā, otrā pusē).

«Apgraižīšana liecina, ka mēs (žīdi) esam tīri» (Šemot rabba par. 23. pie 15, 1 nod.).

«Ja žīdi tūlīg pēc tīrīšanās (rituālās mazgāšanās) saskaņas ar kādu netīru priekšmetu vai nežīdu, tīrīšana jāatkārto» (Šulchan aruch, Jore dea 198, 48). Komentārā Be'er heteb šai vietai seko netīro priekšmetu uzskaitīšana: «suns, ēzelis, plānprātīgais, nežīds, kamielis, cūka, spītālīgais».

«Nežīda kautais kustonis uzskatāms kā maita, pat ja nežīds vēl mazs un nav elku kalps, un citi (žīdi) bijuši pie kaušanas» (Šulchan aruch, Jore dea 2, 1).

«Ja maize no ārpuses aptriepa olām, tad tā ir aizliegta; jo tās ir nežīda vārtītas» (Kizzur 38, 4).

«Nežīdu slauktu pienu aizliegts lietot, ja žīds nav bijis klāt pie slaukšanas» (Šulchan aruch, Jore dea 115, 1; Kizzur 38, 13).)

«Sieri un citas lietas, kas atrodas nežīdu rokās, ir aizliegti, arī ja tas aizzīmogots kā košer (tīras); jo mēs jau nevaram zināt, kas bijis zīmogotājs» (Kizzur 48, 19).

Darbs

«Dievs radīja nežīdus, lai gan tie līdzinās kustoņiem cilvēku izskatā..., bet neradīja tos nekādam citam nolūkam, kā tikai žīdu apkalpošanai dienu un nakti. Žīdiem neklājas ļaut apkalpoties no dzīvniekiem dzīvnieku izskatā, bet gan no dzīvniekiem cilvēku izskatā» (Midraš Talpiot, 255. lapa pusē, Varšavas 1875. g. izdevums).

Atalgojuma morāle

«Tas cilvēks (žīds) peļams, kas necenšas iegūt par kādu redzamu darbu arī redzamu labu atalgojumu» (Jehuda Halevi, Kusari 5,27).

III. No likumu dzīves

Tieslietas

«Žīdam aizliegts izcīnīt sev taisnību ar nežīda starpniecību» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 4,2).

«No trīs personām sastāvoša tiesa nedrīkst tiesāt žīdu, ja viens no tām trim personām ir prozelīts (t.i. žīdismā pārgājis nežīds), izņemot, ja prozelīta tēvs vai māte bijuši žīdi» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 7,1).

«Ir aizliegts ļaut sevi notiesāt no kāda nežīda» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 22,2).

Atrasto mantu zādība

«Atradējam – žīdam ir atļauts piesavināties nežīda pazaudēto priekšmetu, jo stāv rakstīts (Deuteronomium 22,1): «Tava brāļa pazaudēto mantu». Ja atradējs – žīds tomēr atdod nežīdam atrasto priekšmetu, viņš pārkāpj likumu, stiprinot nežīdu – likumu pārkāpēju varu. Bet ja viņš atrasto priekšmetu atdod, lai svētītu dievišķo vārdu, tad viņa rīcība ir teicama» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 266,1).

Slēpšana

«Ja kāds žīds ko nozadzis un cits žīds viņam palīdz zagto mantu nogādāt drošībā, tad slēpējs brīvs no samaksas» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 348,4).

«Ja kāds žīds zaglim atpērk zagto mantu un pārdod tālāk citam žīdam, bet ierodas mantas īpašnieks nežīds, un to atņem otram pircējam saskaņā ar nežīdu likumiem, tad pirmajam pircējam zaudējums otram jāatlīdzina, ja zaglis kā tāds pazīstams, bet nav jāatlīdzina, ja zaglis nav zināms, jo var teikt: varbūt nežīds melo» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 356,10).

Nežīdu maldināšana

«Ir atļauts izmantot gadījumu, ja nežīds maldās. Ir atļauts to pie rēķināšanas apkrāpt. Ir atļauts viņam nenomaksāt parādus» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 384,2).

«Ja kāds žīds ar nežīdu noslēdz veikalniecisku darījumu, pie kam vēl otrs žīds palīdz nežīdu apkrāpt mēra, svara vai skaita ziņā, tad abiem žīdiem peļņā jādalās, vienalga, vai tas palīdzējis pret samaksu vai aiz patikšanas» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 183,7).

«Ja kāds žīds sūta ziņnesi pie nežīda pēc naudas un nežīds aiz pārskatīšanās izdod par daudz, tad visa starpība pieder ziņnesim» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 183,7).

Parādi

«Nežīdam nenokārtot parādus ir žīdam atļauta rīcība» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 369,6).

«Ir atļauts nenokārtot nežīdam parādus» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 348,2).

«Ja žīds nežīdam ir kaut ko parādā, žīds, pēc nežīda nāves, nav saistīts nežīda mantiniekiem parādu nomaksāt, ja kādam nežīdam parāds nav zināms» (Šulchan aruch, Chošen ham-mišpat 283,1).

Augļošana

«Dievs mums ir noteicis nežīdiem aizdot tikai pret procentiem. Tā tad mēs nedrīkstam viņiem aizdot, lai tiem izpalīdzētu, bet lai tiem ar procentu maksāšanu radītu zaudējumus. Šāda rīcība ir aizliegta pret žīdu» (Maimonides, Sefer Mizwot, 198. bauslis).

«Pussvinamās dienās atļauts nežīdam aizdot naudu pret procentiem, jo citādi veikals ietu zudumā» (pussvinamās dienās žīdam noteikta darba pārtraukšana pa daļai). (Šulchan aruch, Oroch chajjim 539,13).

«Ir atļauts sēru dienās ar svešinieka starpniecību aizdot naudu nežīdam pret procentiem, jo citādi varbūt tas darījums ietu zudumā» (Šulchan aruch, Jore dea 380,7).

«Ar ko augļošana salīdzināma? Ja kādam cilvēkam iekož čūska, viņš neievēro, kas viņu sakodis un nezina, ka viņš kots, kamēr nesākas sāpes. Tāpat tas ir ar augļošanu. Cilvēks nepamana ātrāk augļošanas sekas, līdz viņš iestidzis procentu parādos» (Šemot rabba, par 31 pie 22,25 nod.).

=====

<http://www.aisbergs.lv/?cat=99>